

ELŐFIZETÉS

ISZTERVÉN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy hóva ..... 2 korona.

VITÓKESZ:
Egy évre ..... 28 korona.
Egy hóva ..... 2 k. 40 f.

HIRDŐTÉSREK:
4-heteses petty sor egyezer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyitási petty sora 40 fillér.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 327.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Kedd, március 16.

Mai számunk főbb közleményei:

- Március 15-ike Aradon.
- Osávoleszky Lajos meghalt.
- Chapman Catt aradi előadása.
- Egy urleány tragédiája.
- Namistás az adóhivatalban.
- Milliomosból koldus.
- Soroznak.
- Tolvaj humor.
- „Szani művész munka.”
- Tüzes bajonettel kivégzett bosnyákok.
- A külföldi háborúra tüzel.

Aradi kulturképek.

Arad, március 15.

Hónapokkal ezelőtt, mikor a kulturpalota ügye erősen aktuális volt, egy epés és ezért kissé sötétben látó városatyánk gunyolódva jegyezte meg:

— Kinek, vagy minek csinálnak Aradon kulturpalotát?! Hiszen ez gomb lesz a nem létező kabáthoz!

Kulturpalotánk ugyan nincs még, de az események mind úgy alakulnak, mintha csak éppen ennek az epés mondásnak megcáfolása kedvéért történnének. A tél elején egyik képkiállítás a másikat érte; azután következtek a hangversenyek, a felolvasások, zsurok és előadások, úgy, hogy a város összes „disztermei“ állandóan okkupálva voltak a különböző egyesületek részére. A falragaszok már nemcsak vasárnapra, de az ilyen irányban eddig elhanyagolt hétköznapiakra is hangversenyeket, vagy előadásokat hirdettek és hogy

nem eredménytelenül, annak legjobb bizonyítékai az egyesületi pénztárnokok vagy az impresszáriók lehetnek. A referádák mindig „szép és nagy“ közönségről számoltak be és a városháza öreg terme bizony nagyobb közönséget látott a felolvasásokon, mint akármelyik városi közgyűlésen.

Mindezekből pedig nem a kulturpalota szükségét akarjuk bizonyítani. Ennek ügye már különben is a megvalósulás stádiuma felé közeledik, nem szükséges hát lármázni az érdekében. Iródnak e sorok csak abból az alkalomból, hogy egy nemes arcu, ősz amerikai nőapostol, Mistress Carrie Chapman Catt tegnap este előadást tartott az aradiaknak a nőkérdésről és a nők választójogáról. Angolul, sőt amerikaiasan angolul beszélt: a választójogért, sőt a nők választójogáért szállott sikra és tette mindezt egy erősen gunyolt izmusnak, a feminizmusnak jegyében: mindez oly súlyos körülmény, hogy szinte alig akarunk hinni szemünknek a tegnapi est külső és belső vagy, ha úgy tetszik, anyagi és erkölcsi sikere láttára.

Pedig az előadáson sokan voltak és eléggé értékes vitát is rögtönöztek. A siker tehát megvolt és most már érdekes vizsgálni azokat az okokat is, amelyek ezt, valamint a többi aradi előadás, zsúr stb. sikerét elősegítették.

Hacsak a tegnapi előadásról szólnánk, nagyon bele kellene merülnünk a feminizmusnak kissé hálátlan

vitájába. Védekezni kellene sok minden érv ellen, kezdve a főzőkanálpárt elavult, mert az élettől megcáfolt érvein, egészen a nőket a politizálásra képteleneknek és éretleneknek mondó érvekig. Rá kellene mutatni arra a letagadhatatlan tényre, hogy a női nem nagy, sőt igen nagy része ma magára és a társadalomra nézve is szerencsétlen, helytelen életet él, rá kellene világítani arra, hogy ezen a szerencsétlen, ezen a hazug életen igenis segíteni lehet, mert segíteni kell és végül be kellene bizonyítani, hogy nem az a baj, hogy a ma nője nem illik bele a politikai életbe, hanem ott van a hiba, ahol a ma politikája nem illik bele a ma életébe. Mindez azonban nem célja ezeknek a soroknak, aminthogy ez a néhány sor nem is lehet eldöntője, pró-ja vagy kontra-ja a feminizmusnak. Itt csak Chapman Cattól, a nem is tulságosan feminista amerikai milliomosnő előadásáról és annak közönségéről van szó. Ez a közönség — tudjuk jól — nem csupa feministából és női szavazatjogot követelőkölből állott. A legtöbben anti-suffragette meggyőződéssel mentek az előadásra és ugyancsak sokan voltak, akik e meggyőződésükből az angol-magyar előadás után sem engedtek. De éppen az az érdekes és örvendetes jelenség, hogy ennek dacára sokan mentek el az előadásra, zsorra, hangversenyre és képkiállításra is. Elmentek nemcsak azok,

A háboru.

Írta: Radó Imre.

Odaát Szerbiában egy véletlen király kis-koru magzatja, György, kiállt harmadfél millió ember élére és onnan gorombáskodik át a Monarchiára. Idehaza a nagy közös hazában pedig éjjel-nappal dolgoznak a fegyver és töltegygyárakban, a malmoktól sok-sok lisztet vásárolnak, fent Wienben rokkant tábornokok dicső ütközetekről ábrándoznak, melyekért Mária-Terézia rendjel jár.

Készül a háboru.

És most, éppen most hiába keressük azokat a prófétákat, a kik világ-körutazásokon járnak szavalni a szent, bibliailag megparancsolt gyönyörű béke érdekében. Talán elhallgattatták, megfizették őket a készülő háboru sub rosa kinevezett szállítói? Vagy talán megszálta őket a rezignáció, belátják, hogy céltalan minden lelkes és jövedelmező foglalkozásuk, igazán semmi közük, semmi módjuk sincs a világrend mai formái alapján a nagy Világ-békét megteremtteni. Illendően gyászos finnépelyességgel elhallgatnak és fegyverszünetet tartanak s nagy békehareukban is kabátgombjaikon számítgatják, hogy elkövetkezik-e újból a világ legnagyobb erkölestelensége: a háboru.

Már régen elintézték, hogy a háboruhoz pénz kell. Sok-sok emberi könnyektől áztatott teméntelen millió. És lelkesedés. De én nem lelkesedem, te nem lelkesedel. És az „én és te“

az egész emberiséget jelenti. Az emberiséget, melynek minden egyede súlyos egyéniséget tud e kérdésben elárulni.

Mindenki érzi, hogy itt veszedelmes golyókról, kardról, vérünk vevéséről van szó. És kérdezzük, hogy miért? Miért hulljunk rakásra, miért hörögjünk egy komisz butaság miatt győzők és vesztesek csatatéren, miért ülje orgiáit a háboruk jótékony intézménye, a „Vörös kereszt“ kinyomatott statisztikáiban: ennyi és ennyi féllábut, félkezűt menthettünk meg?

Az országok mindenkori urai nem tudják megfékezni alattvalóikat. Nincs birodalom, hol a népek megkapnák jussukat, őszintén érvényesíthetnék emberi jogukat. Nagyon sok kérdés hegyeződik ki éles kardokká a történelmi osztályok között és marad sivar-elintézhetetlenségben. És a helyett, hogy az a bizonyos ház előtti sóprés jöjjön, a vért nélküli forradalom — feltápaszkodik hatalmas lábaira a nagy szörnyeteg: A Háboru Réme.

A kaszárnyákban remegnek a hat krajcáros zsoldosok. A kuckójukban léli renyhességüknek magukat átadó földműves póttartalékosoknak eszükbe jut, hogy még mindig katonák, az íróasztal előtt ülők rettegve gondolnak más-kor büszkén viselt arany-csillagos uniformisáikra, melyet a hadvezetőségtől szépen megküldött passzus szerint, egy kis jelre magukra kell rántani s nem parádéra, hanem harcba kell indulni. És lent Délen, Boszniában, ott fagyoskodik az előraj. Ott hull rájuk a fehér hó. Gyáván, némán lázadoznak az őrtüzek mel-

lett, míg egy modern harcászatot kitanult fő-ember meg nem adja e jelt: „Csak előre, édes fiam“, vagy szedelőzködj, bundás! — tudom én, mi a vezényszó! . . .

De minden érzelmi momentumtól eltekintve, a készülő háborusdi nagyon hasonlít azokhoz az apákhoz, kiknek nyolc rongyos éhező gyerekük van és száz forintokat veszítenek kártyán. Hány helye lett volna annak a száz forintnak? . . .

Milliárdokról van szó és ez inkább inditáhitatra, mint az elavult katonai erényekre alapított háboru fensége, gyönyörű félelmetessége. Milyen szívós anyagból került elő az a hatalom, mely milliárdokat tud termelni és elpocsékolni haszontalan célokra? Ez a kérdés éppen olyan megdöbbentő, mint a kicsi másik: honnan van az, hogy nem telik a mindennapi egy kiló husra ugyanakkor, mikor a családapák éjszakai mulatozásokra, szeretőkre bankókat költenek el?

Kicsapongás, szeretőtartás: ez a háboru. Költséges, erkölestelen.

És még se szoruljon ökölbe a kezünk, ne szorítsuk össze fogainkat, mert akkor megfélekedünk magunkról, felébred bennünk az állat s talán elkeseredésünkben, elordítjuk magunkat:

— Az ördögbe is! Hát gyerünk! Elő azzal a háboruval.

akik egyetértettek az előadókkal, a zsurozókkal vagy a művészek eszméivel, de elmentek azok is, akik csak kíváncsiak, vagy érdeklődők voltak.

Chapman Cattnek sokban volt igaza, de sokban sem ő, sem az utána felszólalók nem találták el az igazságot. De tessék elhinni: nem olyan könnyű a nagy és nehéz kérdésekben igazságot tenni. És ha ezt elérni nem is mindig lehet, eredményes és hasznos már maga az is, ha beszélünk, vitatkozunk és érdeklődünk ezek iránt a kérdések iránt, ha kissé elgondolkozunk rajtuk és ha nem haladunk el közönyösen vagy épen gunyolódva mellettük. Utóvégre a zeneművészet, a képzés, a társadalmi kérdés is van olyan érdekes és fontos, mint a városi kilométerjelző-kövek kérdése, vagy a kabaré-kérdés. És ha azt látjuk, hogy ezek iránt a kérdések iránt is van annyi érdeklődő ember, mint amazok után, akkor már nem kell aggódnunk annak a bizonyos gombhoz való kabátnak sorsán. Csak ütközzenek össze az ellentétes álláspontok, csak vitatkozzanak a dühös pártoskodók, a jó és rossz irány hívei, majd felülkerekednek az életrevaló eszmék, majd győzedelmeskednek az erősek és az igazak. És akkor a gomb is erősen fog állani a kultúra kabátján.

Március 15-ike Aradon.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 15.

Gyönyörű tavaszi nap fogadta a magyar szabadságharc legszebb emlékeztető napjának, március idusának idei évfordulóját. A hatvanegy esztendővel ezelőtt lezajlott korszakalkotó események emlékét mindig hazafias kegyelettel ünnepelte Aradváros közönsége és a mai ünnepély nem maradt mögötte az eddigi impozáns, kegyeletes megemlékezéseknek.

A rendező-bizottság, melynek élén most is Kovács Vince buzgólkodott, már a tegnapi előestén megkezdte az ünneplést. A waggongyári zenekar lampionos menetben, zenés takaróval vonult végig a város szépen kivilágított főutcáin. A hazafias dalokat játszó zenekart nagy közönség kísérte.

A városi ünnepség.

Már jóval tíz óra előtt igen nagy, előkelő közönség lepte el a város dísztermét, hol a mai ünnepség kezdetét vette. Ott volt az iskolák ifjusága, ott voltak az egyesületek és asztaltársaságok küldöttségei, a honvédegylet tagjai, városunk előkelőségei és igen szép hölgyközönség.

Károlyi Gyula gróf. Aradváros és Arad megye főispánja tíz órakor nyitotta meg az ünnepélyt. Meleg szavakban fejezte ki örömét, hogy ő nyithatja meg Aradváros kegyeletes emlékeztető ünnepét, amely — ugymond — csak buzdító lehet arra, hogy a haza javáért mi is kitartó buzgósággal dolgozzunk.

A tanítóképző ifjusága énekelte el ezután Zoltai Mátyás tanár dirigálása mellett Barthai Ede „Hald imánkat” című hatásos dalát. Hunyadi József, az aradi Nemzeti Színház kiváló művésze szavalt el ezután Abrányi Emilnek márciusi költeményét mély érzéssel. A szavaltat zajos taps jutalmazta.

Márki Sándor dr. kolozsvári egyetemi tanár mondott ezután gyönyörűen kidolgozott ünnepi beszédet. Az óriási tapsal jutalmazott beszéd befejező része így hangzott:

A népjog esatáját most 60—61 éve 162,000 honvéd s a fölkelő nép ezrei vívták. Nagyobb serege volt már a magyarnak, de nemzetibb és szabadabb soha, talán csak a honfoglalás korában. Nem is volt mind együtt: a nemzetiség eszméje, melyet igazgatók ellentétbe hoztak a hazával s fajgyűlöletté aljasítottak, megakadályozta, de meg nem ölte a testvériséget. Vérésebb hadjárataink is gyakorta voltak; abban a 433 kisebb-nagyobb ütközetben, amelyeket a márciusi eszmék valószínűsítésére vívtak, mindössze sem estek el annyian, mint az egyetlen egy mohácsi esatában; az 1831. évi kolera öt annyi életbe került, mint a szabadságharc és a polgárháború. De nem többé, mint amelyeket az ellenség maga vesztett.

Nem azok a sebek sajgóak legtovább, a miket a szabadság harcokai nyílt esatában kaptak; hanem azok, a miket kezeiken, lábaikon rabbilinsek törtek. A diésőség és az elnyomtatás jelei azonban ép úgy hatottak a nemzetre, mint azok a sebek, amiket a római öreg hős a volskus-háború idejében börtönéből a forumra rontva mutogatott. A secessio plebis in montem sacrum, a szent-hegyre való kivándorlás minálunk is e kétféle sebek láttának eredménye. Az elnyomtatott magyarok is nemzeti címerek hármasszent hegyére húzódtak, melyen a korona fölé magasan emelkedve, mint egykor a Golgothán, ottan áll a minden földi hatalomnál erősebb hit jelvénye, a kereszt; és most ennek a tövéből örököltek a hármasszent hegyre, a négy folyóra, magára a szent koronára is.

Isten megadta érmeket, ti ősz daliák, öreg honvédek, kik március balzsamos levegőjét szivtátok, akik márciusi eszmék oltalmában, hazátok, szabadságotok védelmében karddal, szuronyal lettetek „a magyar népnek élő tüköri, nemzetünknek hírszerzői, fényes csillagai”; ti öreg hősök, kik fényesebbnek találtatok a lánénál a kardot, Isten megadta érmeket, hogy a magyar név megint szép lett, méltó régi nagy híréhez. A mit rákentek a századok, ti lemosztatok a gyalázatot.

Márciusnak nincs szobra még, de van októbernek Aradon: s nemzeti létünknek sem gyásztemetője többé az az aradi halom, mely fölött egyszerű gránitkő örökíti az áldozat helyét. Virul a gyásztér a béke magasztos ölében.

A múlt eseményeket adott a jelennek, a jövőnek, minden időnek.

És amiért ők haltak, amiért ti küzdöttetek, amiért mi élünk, halunk mindannyian: ötven év múlva, az 1898: V. törvényekben kegyelettel és hálás érzellemmel emlékezik meg az ország történetében korszakot tevő 1848. évi törvényhozás azon alkotásairól, melyek az alkotmányos jogokat a nemzet minden osztályára kiterjesztették. Most pedig már 61 esztendő gazdag tapasztalatai igazolják azt a pillanatnyi föllángolást, melylyel a hosszas töprengést unó fiatalembereknek egy maroknyi csapata először vegyült az egész nép közé. Ez a maroknyi csapat immár lerázta, ami benne fűdi. Oly élető eszmével finomult, mely fennmarad s nőttön nő tiszta fénye, amint időben, térben távozik.

Ebben a fényben talált egymásra a nemzet és király, ez az a lángoszlop, mely az ígért földére vezeti őket. „Félre kislelkűek, akik — mostan is még! — kételkedni tudtok a jövő felett!

Élni fogsz, hazám, mert élned kell! Diésőség

És boldogság leszen a te életed!

Az ifjuság és vele együtt a közönség elénekelte ezután a Himnuszt, mire a nagy közönség impozáns menetben a városházáról a Szabadság-térre vonult.

A Szabadság-téren.

Óriási embertömeg várta a menetet a Szabadság-téri vértanúsobornál. Az ünnepély sorrendjét itt a polgári iskola háromszáz növendéke Szilágyi Gyula karnagy vezetésével a „Nemzeti dal” elnevelésével nyitotta meg. Utána Záray Jenő polgári iskolai tanár egy alkalmi költeményt szavalt el hatásosan.

A nap jelentőségét Reinhart Gyula, az

aradi kereskedelmi és iparkamara alelnöke gyönyörű ünnepi beszédben méltatta. A beszéd egyik részét, amely 1848. márciusának jelentőségét fejtette, itt közöljük:

1848. márciusa kimondta a jogegyenlőséget és befogadva az alkotmány sáncaiba az egész nemzetet, ezt újjá alkotja. Eltörölte a nemesi kiváltságokat, megszünteti az urbéri szolgálatot és dézsmát.

Kiterjeszti a katonai kötelezettséget és adózást a nemesi osztályokra is. Szabadnak nyitja a sajtót. A régi rendi országgyűlés helyébe állítja a felelős parlamenti kormányzatot a népképviselőt alapján. Végül egyesíti Erdélyt Magyarországgal.

Mindezeket csak úgy érthette el a nemzet, hogy a szabadság, egyenlőség és testvériség hatása alatt cselekedett.

Mert a szabadság öltetője minden fejlődésnek és minden haladásnak, szabadság nélkül nem fejlődhet a nemzet, a szabadság a nemzetnek az, a mi a napsugár a természetnek, mely nélkül nem zöldül a fűszál, nem rügyezik a fa s melynek melege nélkül nem érlel gyümölcsöt.

A közsabadság az a mi a nemzetet összeforrasztja és egységessé teszi s ezáltal nagy tettekre képesíti.

A gondolat és lelkiismeret szabadsága emeli fel a föld porába sujtott páriát, hogy a sajtószabadság éles fegyverrel kiküzdje igazát a hatalommal szemben, a nemzet szabadságát megvédje és biztosítsa.

Ezt a sajtószabadságot küzdötték ki 1848. március 15-én, ezen a napon nyomatták Pesten a szabadsajtó első termékét, a 12 pontba foglalt nemzeti kívánságokat és Petőfi Sándor balhatatlan nemzeti dalát, a „Talpra magyart,” mely mint az orkán végigzuga az országon, felkelti aléltságából a nemzetet, kifejleszti a szabadság iránti vágyat.

Eltűnik a lidérenyomás, mely a cenzor képében nehezedett ránk, szabaddá lett a gondolat és szabaddá annak fejlesztője, a sajtó.

Az egyenlőség proklamálásával megdönti a nemesi kiváltságokat, a törvény előtt mindenki egyenlő lesz rang, állás és valláskülönbség nélkül, egyenlő a jogokban, de egyenlő a kötelelőségekben is és csak a tehetség és képesség, nem pedig a születés adja meg a lehetőséget az előhaladásra. S az egyenlőséget nem úgy értelmezi, hogy el kell nyomni mindenkit, hanem felemeli a népet az alkotmány sáncaiba.

S végül a testvériség, mint harmadik járul hozzá, hogy a szabadságot és egyenlőséget megosztva az ország minden polgárával vallás- és nemzetiség különbség nélkül, áthatva a szeretet magasztos érzetétől, összpontosuljon ebben a szent gondolatban, melyet ez a szó fejez ki: „Haza.”

A mély hatású beszéd után a Talpra magyart énekelte el az ifjuság, mire Kovács Vince lelkes szavai zárták be az ünnepélyt.

Márki Sándor dr. egyetemi tanár, a városházán lefolyt ünnep kiváló szónokának tiszteletére a Kölcsey-egyesület tagjai ma este a Fehér Kereszt téli kertjében társas estre jöttek össze. Az estén asszonyok is voltak, közöttük az ünnepelt neje, Márki Sándorné, továbbá: Hegedűs Lászlóné, Abrai Lajosné, Kronner Miklósné és mások. A férfiak sorában voltak: Varjassy Lajos polgármester, Varjassy Árpád, kir. tanfelügyelő, a Kölcsey-egyesület elnöke, Reinhart Gyula, a szobor előtti ünnep szónoka, Kovács Vince, az ünnep rendezője és még igen sokan.

Az est mindvégig kedves, bizalmas hangulatban telt el, s hogy ezt semmisse zavarja, — felköszöntöket nem tartottak. Márki Sándor dr. jókedvűen, szeretettel beszélgetett egykori aradi tanártársaival, a barátaival, remiszenciáik egész erdejét idézve föl a múlt sötétjéből.

A munkások szabadságünnepé.

Az Aradi Nemzeti Szövetség munkásképző intézménye is megünnepelte a szabadsajtó születésnapját, március 15-ikét. Az ünnepi beszé-

det megkapó szónoki készséggel Keszler Károly tanítóképzőintézeti tanár mondotta. A gondolatokban gazdag beszéd nagy hatást keltett. Az ünnepélyen a tanítóképző intézet ifjúsága Wéber József tanítójelölt vezénylete alatt énekelte a Hymnust és a Szózatot. Angyal János Petőfi Nemzeti dalát szavalta nagy tetszés mellett. Ez az előadás volt az idényben az utolsó.

Ünnepélyek a vármegyében.

Az aradmegyei községekben tartott szabadságünnepéről eddig a következő tudósításokat kaptuk:

Györök község hazafias közönsége magas és lélekemelő ünnepély keretében ülte meg március 15-ének 61-ik évfordulóját. Az ünnepély a rom. kat. és ref. templomban tartott isteni tisztelettel vette kezdetét, melyet Raskó Sándor esperes-plebános és Hunyadi László ref. lelkész celebráltak. Este 7 órakor a község közönségének részvétele mellett fényes kivilágítás és fáklyásmenet volt, melynek keretében az iparos olvasókör dalárdája hazafias alkalmi dalokat énekelt. Ezt 150 teritékű társasvácsora követte, melyen az ünnepi beszédet Lázár Pál igazgató-tanító mondotta el. Tabajdi Gyula községi jegyző a „Talpra magyar“-t szavalta el hazafias érzelemtől áthatva. Utána Bernát Ferenc aljegyző a „Vén cigány“ című költeményt szavalta el.

(Silingvia.) Tegnap este fáklyás menet volt a község utcáin, a Kossuth-asztaltársaság és a gazdakör rendezésében. A község házájánál, ahol a menet kezdődött, Margold Lajos jegyző szép beszédet mondott, amely után a Himnusz elénekeltek. Azután Juhász Bálint intéző tartalmas beszédet intézett az ünneplő tömeghez. Ezután Kohn Mór vendéglőjében bankett volt. Ma reggel az elemi iskolában ünnepély volt, amelyen Juhász Bálint beszélt. A záróbeszédet a községi jegyző mondotta.

Milliomosból koldus.

Aradról eltoloncolt csavargó.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 15

Sok szenvedésen ment keresztül az a szerencsétlen teremtés, akit ma délután Aradról Galiciába toloncoltak.

Az illetőt Poszter Józsefnek hívják, 56 esztendő és a külseje egyáltalán nem árulja el, hogy végigjárta a szenvedések iskoláját. Ötvenhat éves kora dacára egyetlen ősz hajszála sincs a hatalmas termetű, egyenestestartású férfinak. A rendőrök koldulás közben fogták el. Nem tudta magát igazolni, hát előállították a kihágási biróhoz. Ott megállapították róla, hogy Magyarország területéről már évekkel ezelőtt kitiltotta a hatóság különféle bűncselekmények miatt.

— Nem látszik meg rajtam, — mondta ma Berecz Ferenc rendőrbíró előtt, — hogy valahor milliomos voltam.

A galíciai születésű csavargó ezután nagy bőbeszédűséggel elmondta, hogy másfél évtizeddel ezelőtt Galiciában erdőségei voltak és több fűrészgyárt birt. A munkásai egyszer boszúból fölgújtották a fűrésztelepét meg a legnagyobb erdejét. A biztosító társaságnak az volt a gyanuja, hogy az ő megcsalása céljából Poszter maga gyújtotta föl az erdőséget s a hatóság a vizsgálat folyamán olyan adatokat szerzett, amelyek valószínűvé tették, hogy Poszter a gyújtogató.

— Akkor négy évi fogházra ítélték, — keseregte a koldus. — Az apósom, aki dugazdag ember volt, emiatt arra birta a feleségemet, hogy váljon el tőlem. Ez megtörtént. A vagyonom, a családi életem így odavolt. Földönfutó lett a milliomos Poszterből. A sors nagyon kegyetlen volt hozzám, mert nem találtam magamnak való foglalkozást. Egyszer Bécsben egy volt alkalmazottamnál, aki ott nagykereskedő lett, alkalmazást kértem. Kiutasított a gazember. Dühömbe kétszer pofon vágtam. Ezért is elítéltek egy esztendőre. Két po-

fonért egy évet kaptam. Ez is csak Poszter Józseffel történhetik meg. Aztán tovább bolyongtam. Bejöttem Magyarországra, de itt se tudtam rendes foglalkozásra szert tenni. Mindenki lengyel nihilistának nézett. Egy elítelt alaknak különben se nagyon szeretnek foglalkozást adni. A máramrosszigeti határrendőrség pár évvel ezelőtt kitiltott, mert nem volt rendes foglalkozásom. Hát tehetek én arról? Adjanak állást, vagy kenyeret! — tört ki az elkeseredés a lengyel Poszterből.

Az aradi rendőrség elnéző volt: nem büntette meg Posztert, hanem csak kitoloncoltatta az országból.

Chapman Catt aradi előadása.

Angol vita a városházán. — A női választójog kulisszatitkai.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 15

A női jogok világhírű amerikai harcosa, az ősz haju, szelid arcú milliomos nőapostol világot járó utjában vendége volt tegnap a mi városunknak is. Az Aradi Nőtisztviselők Egyesületének meghívására érkezett meg tegnap délután Mrs. Carrie Chapman-Catt Aradra, hogy este öt órakor a városháza nagytermében előadást tartson Arad közönségének a nők választójogáról. Az előadás maga, de az egész tegnapi est is ünnepe és sikere volt az aradi nőknek és mindazoknak, akik a női munka és a női hivatás igazi megbeesüléséért küzdenek. Az érdekes asszony kedves, okos beszéde és az azt követő értékes vita emlékezetes marad ama nagy és előkelő közönség lelkében, amely tegnap Chapman Catt meghallgatására a városházán összegyűlt.

Mert nagy női közönsége és jelentős férfi hallgatósága is volt a vasárnapi előadásnak. Nagy éljenzéssel fogadta ez a kissé késve érkezett Chapman Catt asszonyt, akinek nevében az országos nőegyesület képviselője, Bedy-Schwimmer Rózsa kérte a közönség elnézését a késedelemért.

A nőapostol beszéde.

Elegáns alakú, szelid arcú, nemesen egyszerű megjelenésű Mrs. Chapman Catt. Rokonszenves, egyszerű előadásmódja annak a nagy többségnek a figyelmét is le tudta kötni, amely nem értette az angol nyelvet.

Érdekes aktuálissal kezdte beszédét. Aradra érkezve — mondotta — mindenütt magyar színeket, magyar ünnepi díszítéseket látott. Megtudta ebből, hogy nemzeti ünnepe van a magyarnak. A szabadságsare történetéről sokat hallott ő egy Amerikában élt magyar származott családtól. Ettől tudja, hogy milyen áldozatokat hozott a magyarság hazájáért, szabadságáért és ezért nem hinné, hogy ez a magyar nemzet ne lenne ma is a szabadság és a jog-egyenlőség országa. Ma is forradalmi eszmék járnak át a világot; nem véres forradalmi eszmék, hanem a nő felszabadításának modern eszméi. Ez az új forradalom meghozta Japánnak a majdnem teljesen egyenlő választójogot, Törökországban, Egyiptomban és Indiában pedig szintén ez irányban nagy mozgalmat indított. A nőmozgalom nem küzd a család széttrombolásáért, a nőiesség megtagadásáért, hanem a nő fejlődésének korlátlan lehetőségéért. Ha a nő szabadabb és ezért önértesebb, intelligensebb, tapasztaltabb lesz, akkor jobb feleség és anya is lesz, mint ahogy megmutatta ezt mindenütt, ahol már felszabadult. A feminizmus ellen harcolók nem állítottak fel még olyan követelést, nem szabtak a nők elő olyan feladatát, amelyet a nő meg ne valósított volna.

A férfiak azt szeretik mondani: a nők elszedik a munkát a férfi elől. Ezzel szemben ő azt mondja: a férfiak szedték el a munkát a nők elől. Azt a munkát, amit ezelőtt a háznál végzett a nő, ma a gyárban férfi veszi el előle. Mostani magyarországi utjában minden ebéd alkalmával ígértek neki egy speciális magyar ételt. Az almarétes volt ez. Ame-

rikában is ismerik ezt az ételt, de pástétomnak nevezik és ezerszámra gyártják süítőgépeken — a férfiak. Így került a női munka férfikézbe és ezért kell, hogy a nőnek most új munkakört adjanak. Ezeknek kivívása pedig nem lehetséges politikai jogok nélkül. Hiszen ma még az élelmezési politikát is, amelyhez pedig elismerten jobban értenek a nők, a férfiak intézik. Ezért nincs jó vizünk, nincs jó kenyérünk és nincs jó tejünk. A politika ma a nő minden dolgába beleszól, de a nők sok helyt a politika egy részébe sem szólhatnak bele. Ugy gondolja azonban, hogy ennek az igazságtalan állapotnak Magyarországon hamar vége lesz. Reméli, hogy mikor legközelebb megint Magyarországra jön, újra látni fogja a lengő magyar lobogókat, de azok akkor a magyar nő egyenjogúságát fogják hirdetni.

Zajos taps, lelkes éljenzés követte Chapman Catt beszédét, amelyet mi itt Breznitzky Károlyné urnő magyar fordításának nyomán közöltünk. A közönségnek Schwimmer Rózsa tolmácsolta hűen és szellemesen az angol beszédet.

Vita a választójog körül.

Szathmáry Károly köszönte meg ezután angol nyelven az aradiak nevében Mrs. Chapman Catt-nek előadását, kifejezést adva a viszontlátás reményeinek.

Breznitzky és Schusztér Ödön dr. szólaltak fel ezután angolul, kérdezve, hogy honnan gondolja Mrs. Chapman Catt azt, hogy Magyarországon már a közel jövőben megvalósul a nők követelése.

Chapman Catt asszony válaszában ezeket mondta:

Magyarországi utjában látta, hogy a magyar nőmozgalom igen előrehaladott. Tudja azt is, hogy Magyarország sok reformot elsőnek valósított meg és ezért gondolja, hogy a nők joga elől sem fog elzárkózni. Különben is tud arról, hogy neves magyar politikusok is foglalkoznak a nők választójogával.

B. Schwimmer Rózsa mondotta el ezután, hogy a függetlenségi pártnak mintegy 150 tagu csoportja elhatározta, hogy belép egy alakítandó női választójogi ligába. Justh Gyula, sőt maga Wekerle is híve bizonyos mértékben a női választójognak és az alkotmánypártban is többen vannak mellette. A képviselők megadandónak tartják a bizonyos kvalifikációval bíró nőnek a szavazati jogot azért is, hogy ezzel ellensúlyozzák az új választótörvényvel szavazati jogot nyerő nemzetiségi elemet. Neki is, de Chapman Catt asszonynak is az az impressziója, hogy a küszöbön levő új politikai alakulás nem fog megfélemezni a magyar nőkről.

Ditrichsteinné, Sraimka kisasszony, Örfy József szólaltak még fel, kiknek kérdéseire Chapman Catt kijelentette, hogy ő az összes nőkre kiterjedő általános választói jog híve. Schwimmer Rózsanak a gazdasági és politikai mozgalom közötti összefüggésről mondott fejtegetése zárta be az eredményes, szép sikerű estét, mely után a Központi szállodában társasvácsora volt.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Előadások a természetes gyógymódról.

Az O. M. K. Egyesület értesíti Arad sz. kir. város közönségét, hogy a természetes gyógymódról egy jeles képviselője és elsőrangú gyógyintézetnek igazgatója: Med. Aschke dr., a Drezda-radebeuli Bilz-féle szanatórium főorvosa, valamint Szalkay Gyula dr., az O. M. K. Egyesület elnöke Budapestről Arad városháza közgyűlési termében szabad előadást tartanak és pedig: 1. március 18-án, osztorítottkőn este 7/8—9-ig Szalkay dr.: A természetes gyógymódokról általában. Aschke dr.: Über allgemeine Nervenschwäche (Neurasthenie), de-

ren Wesen, Entstehung und Heilung. 2. március 19-én, pénteken este 1/8—9-ig Szalkay dr.: A természetes gyógymód sikereiről. Aschke dr.: Über Magenbeschwerden und die Verdauungskrankheiten, der Heilung durch die Naturheilkunde. Belépti díj nincs.

(*) **A rabsegélyző egyesület közgyűlése.** Az aradi rabsegélyző egyesület március 25-én délelőtt 10 órakor tartja [meg évi rendes közgyűlését, a törvényszék esküdtzéki tárgyaló termében.

Hamisítás az adóhivatalban.

Hütlén fővárosi tisztviselő.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Arad, március 15.

Szenzációs hamisításnak jöttek nyomára — mint fővárosi tudósítónk jelenti — a VII. kerületi adóhivatalban s mindjárt megtették a feljelentést az ismeretlen hamisító ellen, aki a felekkel összejátszva, meghamisította az adókönyveket és érzékenyen megkárosította a kincstárt. A rendőrség és az előjáróság lázasan dolgoznak, hogy a hiányt pontosan megállapíthassák, de eddig csupán egy tételről tudták feltétlen bizonyossággal megállapítani, hogy hamis, egy ötszázkilencvennyolc koronás befizetésről, mely egy fővárosi kereskedő javára volt bejegyezve. A hamisítással az előjáróság egy fiatal tisztviselőjét gyanúsítja, aki most is a főváros szolgálatában áll.

Karácsonykor rovincsolást rendeztek a VII. kerületi adóhivatalban. A vizsgálatot Szalay István számvizsgáló végezte és váratlanul ötszáz koronás hiányra bukkant az 1904. évi február haváról. A pénztári napló ötszáz koronával nagyobb összeget mutatott, mint a főkönyv. Eleintén azt hitték, hogy tévedés vagy elírás történt s karácsony óta kutatták hasztalanul a hiány okát.

Az elmúlt héten Vágó Mihály számvizsgáló szenzációs felfedezésre bukkant. Az előjáróság könyveit meghamisították. A hamisítást tisztviselőnek kellett elkövetnie, aki a felekkel összejátszott s bizonyára pénzért vállalkozott gázságai végrehajtására.

Braun Mór kereskedő 1904. február havában a VII. kerületi előjáróság adópénztáránál száz koronát fizetett be adóhátraléka törlesztésére. Ebből az összegből 98 koronát állami adó címén vezettek be a főkönyvbe és a pénztári naplóba. A könyvek lezárása után, mikor a pénzt már beszállították a főpénztárba, valaki meghamisította a pénztári naplót és a 98-as szám elé egy 5-öst biggyesztett, úgy hogy Braun Mór neve mellett egy 598 koronás befizetés szerepelt. Braun így ötszáz korona túlfizetésben volt s hosszú ideig nem is zaklatták az adójáért.

A hamisítás felfedezését egyelőre titokban tartották és beidéztek Braunt, akitől az 1904. évi adókönyvét kérték. Braun vonakodott azt bemutatni, s végül azt állította, hogy elvesztette.

Erre a VII. kerületi előjáróság megtette jelentését a tanácsnak, amely ma feljelentést tett a rendőrségen az ismeretlen hamisító ellen és Braun Mór ellen. A vizsgálatot Egry Péter Pál rendőrkapitány vezeti, aki ma délelőtt beidézte Braunt. A kereskedő kétségbeesetten tagadja, hogy része volna a hamisításban és hogy arról tudomása lett volna. A rendőrség most azt kutatja, kikkel állott Braun a hamisítás idejében összeköttetésben? Már a legközelebbi napokban szenzációs letartóztatások várhatók.

A külföld háborúra tüzel.

A szerb jegyzék hatása. — Súlyosította a helyzetet.

— Távirati tudósítás. —

Arad, március 15.

Ma délben nyújtotta át Simics bécsi szerb követ Aerenthalnak a szerb kormány jegyzékét, melyet a múlt heti körtávirat már bejelentett. Eppogy mint a távirat, ez is Szerbia kétszínű magatartásának dokumentuma és csak arra való, hogy a háborus készülődésekre nyerjen vele időt.

A Ballplatzon még mindig a békés hangulat van felül, ámbár érzik a megszegyenítő voltát Szerbia kapcsódásának.

Magyar és osztrák illetékes helyen — mint megbízható forrásból jelentik nekünk — a szerb választ nem tartják olyan súlyosnak, hogy ez által minden békés törekvés útja el lenne zárva. Még mindég abban a reményben vannak, hogy Szerbia egy újabb felszólításra meg fogja találni azt a higgadt és becsületes eljárást, amelyet a kormány elvár. Ezzel szemben Angol, Francia és különösen Németországban majnem az összes lapok és a politikai körök is a szerb választ brutalitásnak tartják és azt hiszik, hogy a háboru kitörése csak napok kérdése. Különösen Németországban hivatalos és félhivatalos nyilatkozatok a leghatározottabban kijelentik, hogy ily szentelen hangra, amit az illető kis állam egy nagyhatalommal szemben mer használni, más válasz nincs, mint az orrára koppintani.

A mai szerbiai eseményekről alábbi táviratainkat adjuk:

A szerb válaszjegyzék.

Milovanovic dr. külügyminiszter tegnap, e hó 14-én a bécsi szerb követhoz a következő táviratot intézte:

„Van szerencsém Önt felkérni, hogy a cs. és kir. kormánynak arra a közlésre, amelyet a belgrádi osztrák-magyar követ a cs. és kir. kormány megbízásából e hó 6-án tett, a következő választ adni sziveskedjék:

• A szerb kormány e hó 10-iki körtáviratában, amely a cs. és kir. kormánynak ép úgy, mint a berlini szerződés összes többi, szignatarius hatalmainak átnyújtott, kifejtette a bosznia-hercegovinai kérdésben álláspontját és megállapította, hogy Szerbia, abból a feltevésből indulva ki, hogy Szerbia és Ausztria-Magyarország között a jogi viszony változatlan maradt, a kölcsönösség alapján folytatólag megfelelni kíván a szomszédi viszonyból folyó köteleességeknek és ápolni kívánja azon viszonyt, amely a kölcsönös anyagi érdekek folyamánya. Ez alapon a kir. kormány azon a véleményen van, hogy a két állam anyagi érdekének ép úgy, mint azon helyzetnek, amelyet a múlt évben megkötött és Szerbiában már törvényerőre emelkedett szerződés teremtett, a legjobban az felelne meg, ha Ausztria és Magyarország kormányai a bécsi és budapesti parlamentnek e kereskedelmi szerződést elfogadtatás céljából előterjesztenék, dacára, hogy az annak ratifikálására megállapított határidő elmúlt. E szerződésnek a parlamentek által való elfogadása elkerülhetővé tenné a szerződéses viszony szünetelését. A szerződés elvetése által vagy megbízható alap volna nyerhető esetleges új keres-

kedelmi szerződést célzó tárgyalások számára vagy ellenkezőleg, a parlamentek és az azokban uralkodó agrárius áramlatok hajlandóságára való tekintettel az a meggyőződés foglalna tért, hogy a Szerbia és Ausztria-Magyarország közti tarifa-szerződés megkötéséről egyáltalában le kell mondani. Arra az esetre, ha Ausztria-Magyarország az idő rövidsége vagy parlament viszonyok miatt a megkötött kereskedelmi szerződést a parlamentekben e hó 31-éig nem intézhetné el, a királyi kormány kész hozzájárulni ahhoz a javaslatához, hogy e szerződés érvényessége ideiglenesen a f. é. december hó 31-éig meghosszabbíttassék.

Hivatalos nyilatkozat a jegyzékről.

Bécsből táviratozzák: Aerenthal báró közös külügyminiszter a Simics által átadott szerb válaszjegyzéket nem találja kielégítőnek. Szerbia ezuttal sem nyilatkozik határozottan, hogy Bosznia és Hercegovinára vonatkozó politikájáról lemond-e. A mai jegyzék az angol, francia és orosz hírlapok azon közlésére van alapítva, hogy Szerbiának már első jegyzéke is kielégítő. Remélni lehet mindazonáltal, hogy Szerbia meggyőződik arról, hogy nekünk a politikai követelések tekintetében ragaszkodni kell annak tisztázásához. Ausztria-Magyarország és Szerbia között tiszta helyzetet akarunk teremteni. Szerbia a kérdés elintézését húzni akarja. Mindenesetre különös, hogy a kereskedelmi szerződés ügyében a válasz vége az osztrák és magyar agráriusoknak bizonyos elégtételt nyújt, ahol a következőket mondja: A szerződésnek a parlamentek által való elfogadása elkerülhetővé tenné a szerződéses viszony szünetelését. A szerződés elvetése által vagy megbízható alap volna nyerhető esetleges új kereskedelmi szerződést célzó tárgyalások számára, vagy ellenkezőleg, a parlamentnek és az azokban uralkodó agrárius áramlatok hajlandóságára való tekintettel az a meggyőződés foglalna tért, hogy a Szerbia és Ausztria-Magyarország közti tarifa-szerződés megkötéséről egyáltalában le kell mondani. Általában az a vélemény, hogy a tárgyalási fonat nem lehet megszakítottnak tekinteni.

Német vélemények.

Berlinből táviratozzák: A Lokal-Anzeiger a következőket írja: A mai szerb jegyzék a konfliktus békés elintézésére való kilátásokat csökkentette, a minimálisra redukálta és Ausztria-Magyarország türelmét súlyos próbára tette. A szerb fellépés már a gunynyal határos egy nagyhatalommal szemben. Ebben a súlyos percben nem lehet tudni semmi bizonyosat. Annyi tény, hogy Bécsben még most is elvannak határozva a legnagyobb mérsékletet mutatni, azonban, ha Szerbia rövid ideig is folytatja eljárását, Ausztria-Magyarországnak nem marad más hátra, minthogy diplomáciai összeköttetését Szerbiával megszakítsa. Ennek utolsó következménye a háboru.

A Nationál Zeitung így ír: Szerbia válasza a helyzetet teljes mértékben kiélesítette. Válaszának úgy a tartalma, mint a hangja a bűnös könnyelműséggel határos.

Az angol lapok.

Belgrádból táviratozzák: A szerb lapok esodálatos módon igen békések, ezzel szemben az angol lapok, most feltűnően és majdnem

kivétel nélkül megváltoztatták Szerbiát támogató nézetüket és felszólítják Szerbiát, hogy eddigi politikájának vessen véget, mert ha ezt folytatja, elveszti egész Európa szimpátiáját. A bécsi külügyi hivatal eddig sok türelmet tanúsított Szerbiával szemben és igazságos lenne, ha a monarchia felszólítaná Szerbiát, hogy 24 óra alatt szereljen le.

A nagyhatalmak véleménye.

Berlinből táviratozzák: Pétervári jelentés szerint eddig Olasz, Francia és Angolország mondottak véleményt Szerbia körjegyzékére. Ezek a nagyhatalmak felteszik, hogy a monarchia joggal követel Szerbiától felvilágosítást azokra a pontokra nézve, amelyek ninesenek világosan megfogalmazva.

Szerb fondorkodás.

Berlinből táviratozzák: A szerb kormány minden lehetőt elkövet, hogy a bonyodalmat még 3-4 hétig elhuzza, amikor a fegyverkezéssel abszolúte elkészül. Szerbia véglegesen készül a háborúra és nem lehet tagadni, hogy Oroszország ebben támogatja.

A német császár és a konfliktus.

Berlinből táviratozzák: Itteni körök a helyzetet a legkritikusabbnak tartják. A császár, aki Korfuba akart utazni, csak akkor hagyja el Németországot, ha minden veszély el lesz hárítva.

A kereskedelmi szerződés.

Belgrádból táviratozzák: A skuptina mai ülésében Propics pénzügyminiszter jelentést tett, hogy azt a kereskedelmi szerződést, amelyet Szerbia a monarchiával még a múlt évben kötött, Ausztria-Magyarország még mindég nem ratifikálta, bár a szerződés e hó 31-én lejár. A nacionalisták kijelentették, hogy a skuptina sohasem támogathat egy olyan kormányt, amely gazdasági uton kísérelné meg Szerbia nemzeti érdekeit elérni. A kereskedők részéről kijelentik, hogy Szerbia nemzeti érdekeiért minden szerb kész életét és vagyonát föláldozni.

A szerb kormányt ünneplik.

Belgrádból táviratozzák: A szerb választ itteni diplomáciai körökben elítélik. Még orosz részről is rosszalást fejeznek ki Szerbia magatartása miatt. Ezzel szemben a szerb lapok és a lakosság a legnagyobb örömmel fogadta a jegyzéket és ünnepli a kormányt.

A Politik ezeket írja: Minden szerb örül a válasznak. A kormány úgy válaszolt, ahogy az egész ország akarta. Budapesti és bécsi lapok azt mondták, hogy a válasz nem kielégítő és a monarchia új lépést fog tenni. Tegye, adjon nekünk ultimátumot.

Simics Aerenthál bárónál.

Bécsből táviratozzák: Ma délután hat órakor Simics bécsi szerb nagykövet átnyújtotta Szerbia jegyzékét Aerenthál közös külügyminiszternek. A beszélgetés rövid ideig tartott közöttük. Aerenthál kijelentette, hogy tanulmányozni fogja a jegyzéket.

Novakovics látogatása Forgáchnál.

Belgrádból táviratozzák: Ma délután Novakovics szerb miniszterelnök meglátogatta Forgách gróf nagykövetet, akivel hosszabb ideig tárgyalt.

Készen a háborúra.

Belgrádból táviratozzák: Katonai körök nyilatkozata szerint a háboru előkészületei be vannak fejezve. Az orosz önkéntesek száma legfeljebb ötezer emberre rag, sokkal veszedelmesebb ennél a szerb banda, amelyet a hadügyminiszter nyíltan látott el fegyverekkel, hadiszerekkel és bombákkal. Minden ellenkező

hirrel szemben biztosan megállapítható, hogy Törökország még nem tiltakozott az ellen, hogy Szerbia hadiszereket vitessen át az országon.

Kozákok Szerbiában.

Belgrádból táviratozzák: Ma egy csapat kozák érkezett Szerbiába. Arra a hirre, hogy a kozákok Belgrádba jönnek, nagy tömeg ment ki az állomáshoz. A kozákok Nisben maradtak.

Lázító papok.

Cettinjéből táviratozzák: Montenegró tovább folytatja fegyverkezését. Az összes iskolák zárva vannak. Minden tizenhat éven felüli ifjút fegyverrel és hadiszerekkel látnak el. A papok viszik a lázításban a vezérszerepet és hirdetik a háborút Ausztria-Magyarország ellen. Különösen vallási okokat hoznak fel és azt mondják, hogy a monarchia a pravoszlávsgot akarja kiirtani.

Nagy a harez kedv.

Cettinjéből táviratozzák: Ma minisztertanács volt a fejedelem elnöklete alatt. A fejedelem kijelentette, hogy az országban oly nagy a harez kedv, hogy Montenegró követeléseit nem elégíti ki más, mint háboru.

A második korosztályt is behívták.

Belgrádból táviratozzák: Itt azt hiszik, hogy a szerb válasz nem fogja kielégíteni a monarchiát és Ausztria-Magyarország újabb lépést fog tenni. Tegnap a második korosztályt is behívták és az egyéves önkénteseket beosztották a hadseregbe.

György szemlét tart.

Belgrádból táviratozzák: György trónörökös megfogja tekinteni a szerb határon koncentrált csapatokat. Zsifkovics hadügyminiszter helyeselte a trónörökös elhatározását, míg Milovanovics ellenezte. A trónörökös utjában a vezérkari főnök fogja elkísérni.

Törökország és Szerbia.

Az Ikdam az osztrák-magyar-szerb konfliktusról írva kifejti, hogy Törökországnak teljesen semleges álláspontot kell elfoglalnia. Sem Ausztria-Magyarországnak, sem Szerbiának nincs joga, hogy Törökországnak leckét adjanak arról, vajjon teljesen vagy csupán részlegesen engedje át a szerb hadianyagot.

A Yeni Gazetta támadja a kabinetet az engedély megadásáért és azt mondja, hogy ez a kölcsönös kereskedelmi szerződésbe ütközik. Török politikai körök nem tudják megérteni, hogyan adhatta meg a porta az engedélyt. A lap értesülése szerint az engedély nem 15, hanem, bár kisebb részletekben szállítandó, 145 tonna dinamitra vonatkozik. Tekintetbe kell továbbá venni, hogy a porta a két szállítmányban foglalt fegyverek átvitelét is megengedte. A lap szerint Szerbia bizonyos ígéretekre támaszkodva Törökország részéről kártalanításra számít és pedig a Szandzsákban. Alig érthető, mily politikai befolyás következtében engedte át a porta a hadiszereket, amelyek könnyen a porta ellen lehetnek felhasználhatók. Tekintettel a Szerbia és Bulgária között folytatott közlekedési politikára, reméli a lap, hogy a porta a jövőben óvatosabb lesz a Balkánt illető politikai kérdésekben.

Hírlik, hogy Noradunghian ideiglenes külügyminiszter, a török-szerb kereskedelmi szerződés alapján eltiltja a fegyverek és robbanó anyagoknak Szerbiába való átszállítását.

Portakörök állítása szerint a belgrádi török követség utasítást kapott, hogy állapítsa meg, vajjon a dinamitot tényleg bányászati célokra használják-e fel.

Hírlik, hogy a mai minisztertanács fog tanácskozni Szerbia magatartásáról, a háborus

veszélyről és arról, hogy Törökországnak mily katonai intézkedéseket kell tennie.

Berlinből táviratozzák: A török kormány nem tett intézkedéseket, hogy a fegyverviteli tilalmat kiadja. Ebből arra lehet következtetni, hogy a helyzet rosszabb. Itteni politikai körök véleménye szerint, a török kormány semmi esetre se teljesíti Szerbiának és Montenegrónak azt a követelését, hogy a novibazári Szandzsákból egy darab területet engedjen át.

A hadiszerek szállítása.

Berlinből táviratozzák: Konstantinápolyból jelentik: A török kormány a hadiszerek átvitelének tilalmát az 1903. évben kötött kereskedelmi szerződés 10-ik szakasza alapján nem mondhatja ki, mert ezt nem mondotta fel és ma érvényben van. A török kormány attól fél, hogy Szerbia a Szandzsákba való betörésre akarja ezeket a fegyvereket és hadiszereket felhasználni.

A skuptina titkos ülésel.

Üszkübből jelentik: A szerb skuptina titkos üléseiről, melyek a múlt hó végén fejeztettek be, csak most tudnak meg közelebbi adatokat. A legérdekesebb az, hogy a szerb propagandák tevékenysége számára újabb tért nyitottak meg, mivel Balugdsics főkonzul és a képviselők Bosznia és Hercegovina „eladása” miatt a török kormányt megtámadták. Azt az óhajt fejezték ki, hogy Törökország adja el a szandzsákokat Szerbiának, de mivel ez valószínűtlennek látszott, több képviselő azt az óhajt fejezte ki, hogy Szerbia jogáért a választókerületekben most kell hangulatot csinálni, hogy a szandzsák felé forduljanak, ha Boszniába nem engedik őket. Ebben van talán a jövő szerb politikának terve.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Az elgázolt rendőr. Emlékezetes még Antal Mihály aradi rendőr szerencsétlensége, aki a múlt hónapban a lóvasut kerekei alá került és pedig oly szerencsétlenül, hogy a kocsikerekei lábát elmetstették és Antal Mihály a szenvedett sérülések következtében meghalt. Az aradi kir. ügyészség megindította a vizsgálatot, hogy a szerencsétlenségért kit terhel a felelősség, és ennek adatai alapján Gyuricza István lóvasuti kocsis ellen a btkv. 290. §-ában ütköző emberölés címén vádat emelt a miatt, hogy a szerencsétlenség alkalmával, bár látta, hogy a kocsis a rossz felszállás miatt eleszött Antal Mihályt a földön maga után vonszolja, se nem fékezett, se a lovak sebes menetét meg nem lassította. A lóvasuti kocsis képviselőjében Krenner Zoltán dr. ügyvéd a vádirat ellen kifogásokat adott, amelyben kifejti, hogy védence teljesen ártatlan a szerencsétlenség bekövetkezésében. A lóvasuti kocsis elején ki van akasztva a hatóság tilalmi táblája és ezt első sorban a szerencsétlen rendőrnek kellett volna tudnia és respektálnia.

§ Bünjelek árverése. Ma délelőtt tíz órakor fogják elárverezni azokat a bünjeleket, amelyeket az aradi kir. törvényszék egyes bünügyekből kifolyólag elkoboztatott. Az árverés az ügyészségen lesz megtartva.

§ Dorgálásra ítélt járásbíró. Annak idején megirtuk, hogy Popovics Péter máriaradnai járásbíró, hivatali állásával össze nem egyeztethető cselekmények miatt, a nagyváradi kir. ítélőtábla fegyelmi tanácsa dorgálásra ítélte. Ma érkezett le a Kuria ítélete, amely helyben hagyja a tábla ítéletét.

„Szanin művészi munka.“

Mikszáth elitéli az elkobzását.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Arad, március 15.

A Pester Lloyd egyik munkatársa a magyar írók egyik legnagyobbikát, Mikszáth Kálmánt kérte meg, hogy mondja el a „Szanin“ elkobzásáról a véleményét. A költő ragyogó humorral, de azért a dolog mélyére hatoló ítélettel mondta ezeket:

— Tudni akarja, hogy miként vélekedem a „Szanin“ elkobzásáról? Nohát: igazságtalannak, sőt nevetségesnek, valóságos göcseji dolognak tartom. Kétségtelen, „Szanin“ irányzata veszedelmes és elszomorító, ha azt a mi szemünkkel tekintjük. Mi, akik a társadalmat a régi tiszta erkölcsökre és a vallás tiszteletére szeretnők visszavezetni és nem szeretjük látni, hogy ez a társadalom perverz tanítások által megfertőzve mindinkább romlik és lazul. „Szanin“ azonban csak szimptoma. Nem bárgyu volna-e az az orvos, aki tüdőgyulladás esetében a beteg arcán jelentkező piros foltokat távolítaná el? Vagy mit gondolunk arról, aki a kukorékoló kakas nyakát tekeri ki, mert fél a közelgő reggeltől. Mintha kakas nélkül meg sem virradna?

„Szanin“ művészi munka. Kétségtelen, hogy ez által még veszedelmesebb az erkölcsökre, mert a nagy talentum az ártalmas méregbogyót is bearanyozza. Mindegy, a könyv mégis egy művészi elme terméke. A művészet pedig minden népnél szabad. Még azoknál is, ahol minden más egyéb nem szabad.

Konzervatív természet és az erkölcsrontó tanításoknak még Günthernél is nagyobb ellensége vagyok. Az angol nevelési módszer sem tetszik nekem, amely mindenben a meztelen igazságot keresi, sokkal kevésbé az az orosz irodalmi irányzat, amely kelleténél jobban nyitja fel az emberek szemét. Azt a nézetet vallom, hogy az emberi boldogsághoz egy esomó hazugság és áltatás tartozik. Beismerem, hogy az igazságainkhoz kevesebb fölháborodással engedek nyulni, mint tiszteletreméltó hazugságainkhoz. De a nagy tehetségek művei isteni erők megnyilatkozásai; azokhoz nyulni legalább is brutalitás.

„Szanin“ nem első ilyfajta munka. Dostojewszky „Raskolnikow“-jával megkezdte a társadalmat felforgató regények sorát. A nagy költő ebben a könyvében egy utcai leányt és egy gyilkost tesz rokonszenvenné. A könyvet annak idején Tisza Kálmánnak küldtem, aki, amikor visszaküldte, ezt írta egy névjegyre:

„Vagy minden eddig íródott könyvet, vagy ezt az egyet el kellene égetni.“

Tisza azért mégsem égette el. Kár is lett volna érte, minthogy ez a könyv a múlt század egyik legkiválóbb művészi terméke, jóllehet alapszabán minden emberi törvény és fölfogással szemben ellenséges állást foglal el.

Persze, eszem ágában sincs művészi tekintetben ezt a könyvet a „Szanin“ mellé helyezni. Artzibasev kisebb talentum Dostojewskynél és Szanin bokáig sem éri föl Raskolnikowot, mindenesetre azonban művészi munka és mint ilyen magán viseli a kíméletességi jelzést, a vörös keresztet — civilizált embernek nem szabad rállóni.

Az elkobozással különben is célt tévesztettek. A hatóság azt érte el, hogy a konfiskált Szanint tizszer annyi ember fogja olvasni Magyarországon és még mohóbban, mint rendes körülmények között.

Körülbelül ez az, ami így futólag a tárgyról eszembe jut. Nem védelmezem a Szanint,

mert ezt nem is lehet. De ha azt kívánja, hogy a véleményemet egy mondatban összegezzem, akkor ezt mondhatnám:

Ha orosz volnék, röstelleném, hogy a Szanint éppen nálunk írták, de jobban röstellem azt, minthogy magyar vagyok, hogy a Szanint éppen nálunk kobozták el.

SOROZNAK.

*

Arad, március 15.

„Nem parancsol nékem, nem parancsol nékem“ . . . „Ne sirj kis lány, ne sirj“ . . . Ettől hangos a városház udvara, az utca, a március Idusát ünneplő Szabadságtér. Szóval soroznak. És miadazok a boldog, vagy boldogtalan legények, akik 1888-ban látták meg a napvilágot, kötelesek pörére vetkőzve megjelenni a katonai ügyosztály nagytermében. Ha tauglich, ha nem tauglich, ezen a formalitáson minden férfinak át kell esni. Abban a pillanatban megszűnik az összes belénk nevelt szemérem, vagy álszemérem s fehérenmüinket künhagyva a külső szobában, a hívó szóra meg kell jelennünk paradicsomi mivoltunkban a tekintetes sorozóbizottság előtt. És ott minden kiderül. A legbugosabb nadrágu dandi egyszerre törekeny náddá változik, amint a mércére állítják s fejére csapódik a kis deszkalap, amely megmutatja, hogy megütötte-e a mértéket, vagy sem. De ha megütötte, ha nem, mindkét esetben baj. Szomorú és rossz dolog, ha be kell vonulni katonának; de ha meg „untauglich“ az ember, az félig-meddig szégyen. Nem egyszer olvasható a Napi hírek rovatában, ha egyik-másik falusi legény öngyilkos lett, mert nem tudta túlélni a szégyent, hogy „nem viszik el a legények elejével.“

De azért azok örülnek csak igazán, akiket nem hívnak be október elsejére. Szívesen elviselik a besorozottak gunyos tréfáit, becsmérlő lenézését, csak kapkodhassák fel nadrágjukat és hagyhassák ott a nagy hodájt, amelynek folyosója olyan furesán kong a rendőrök lépteitől. Mint vásáron a marhát, úgy vizsgálják az embert, hogy beválik-e amberőlőnek vagy ágyu-tölteléknek.

— Fersen heben! — kiált egy főhadnagy — s a meztelen ifju, esetleg doktor juris vagy bankhivatalnok ijedten kapja föl a lábát, míg titokban kéri a mennyek urát, hogy csak két-három pillanatra változtassa lud-talpuvá.

És a bizottság müértő szemmel mustrálgatja az anyagot, megfogdossák a karját, a combját, lélekzetet váltatnak vele s ha nem tetszik nekik, röviden így nyilvánítják véleményüket:

— Smarrn! Niemand!

Az áldozati bárány pedig némán türi az inzultusokat. Hiszen ha rajta volna a nadrágja és Ferenc József-kabátja, biztosan kérne elégtételt, de így? . . . Meztelenül? . . . Örül, hogy él s hogy összeszidják. De mikor kikerül a városházáról, nagyot lélekzik, boldogan jut eszébe, hogy nem kell szalutálnia majd káplártól fölfelé s ez örömeivel egyenes arányban nő önérzete is. Az Andrassy-tér és Széchenyi-utca sarkán még untauglichnak érzi magát, de a Központi kávéháznál, ha egy barátjával találkozik, már újra legény s szemével bizalmasan kacsint:

— Kétezer koronámba került. Szabadics bácsi kieszközölt.

Szabadics bácsiknak azokat az urakat hívják, akik üzletszerűen foglalkoznak vele, hogy gazdag házak gyermekeit kiszabadítsák — innen a név! — a katonaságtól. Mert

nagy szabadsághős volt Washington, sokat küzdött a szabadságért Tell Vilmos, de annyit kevés ember tesz, vagy tett a szabadságért, mint a Szabadics bácsik osztálya. Csupa tauglichot ment meg a katonáskodástól és ezért kenik a valódi untauglichok is Szabadics bácsira szabadságoltatásuk történetét. A látszat az ő pártjukat fogja, de aki nem teheti, az bizony bennmarad. Szórakozottan veszi fel a más harisnyáját, vagy egyéb ruhadarabját s jókedvűnek tette magát, vonul le az udvarra, ahol sorba állítják többi bennmaradt társával s feléjük harsog az első: Hapták! Felolvassák az eskü-mintát s a szegény reszkető civil agyában nem marad más meg az elhangzott szavakból, mint . . . Hienrichtung . . . Pulver und Blei . . .

Máskor móka a sorozás, de ezidén, mikor a háboru mesgyéjén járunk, bizony nem egy anya kéri sirva, hogy legalább egy kis időre változtassa át untauglichhá szerette gyermekét. De majd csak elmúlik ez a szomorú korszak is, aztán következik a másik, amelynek annyi sok vig, szomorú emléke van s amelynek rövid címe: Aus meinen Soldatenleben!

Tüzes bajonettel kivégzett bosnyákok.

Botrány az osztrák parlamentben.

— Távirati tudósítás. —

Arad, március 15.

Oriási botrányok színhelye volt ma este ismét a bécsi Reichsrath ülésterme. Egy képviselő olyan dolgokat mondott el a közös hadsereg boszniai hadjáratának idejéből, melyek hasonló kegyetlenség bélyegét sütnék valódiságuk esetén hadseregünkre, mint a milyennel a művelt világ a burok ellen harcoló angol miliciát jelölte meg. A landwehrminiszter magától kikelve utasította vissza a vádakát s a brutalitást elmondó képviselőt, *Sustersicset* inzultálni is akarta.

Brülovsky radikális ruthén képviselő beszélt s előadása közben szóvá tette az osztrák-magyar hadseregben divó visszaéléseket. Hogy ezt a kérdést minden oldalról megvilágítsa, a multra tért vissza s azt mondotta, hogy egy, a boszniai okkupációban résztvevő szavahihető altisztől hallotta, hogy 1878-ban az osztrák csapatok *bajonettjeiket megtüzesítették és azzal, lassu kínzás közt végezték ki a foglyul ejtett bosnyákokat.*

Oriási zaj és tombolás, zürzavaros kiabálás követte e kijelentéseket.

Georgi landwerminiszter, magából kikelve, sápadtan ugrott fel helyéről. Az asztalra ütve így kiáltott Brülovsky felé:

— Ne mondjon ilyen rablőhistóriákat, ezek a dolgok sohasem történtek meg. Nem engedem, hogy a hadsereget sértse. A különben higgadt miniszterre alig lehetett ráismerni, annyira megfélemedezett magáról. Hangja rikácsolt. Szemébe könyvek toltak.

Felkiáltások: Nem lehet, miniszter ur, képviselőkkel ilyen hangon beszélni. Vonja vissza a sértéseit. Addig nem tárgyalunk, még meg nem követi a Házat.

Georgi miniszter: Nem tűröm, hogy a hadsereget sérteggessék, nem tűröm, hogy ilyen hazugságokat mondjanak róla. (Oriási zaj. A képviselők a miniszteri székek felé tódulnak.)

Brülovsky: Kijelentem, hogy én az elmondottokat hallomás után adtam elő, épp azért, hogy a miniszternek alkalma legyen cáfolni.

Georgi miniszter: Sajnálkozásomat fejezem ki afelett, hogy elragadtattam magam, de azt hiszem érthető, ha egy képviselő ily módon sérti a hadsereget. (Taps a keresztény szocialistáknál.)

Mikor a miniszter befejezte beszédét, Sustersics képviselő odalépett Brülövszky elé és az egész Ház hallatára következőképzé inzulálta:

— Amit maga tett, az aljas gazság, tisztességes ember ilyet nem mond.

Brülövszky rávetette magát Sustersicsre, vállon ragadta és megrázta:

— Kikérem magamnak, — kiáltotta — hogy velem ilyen hangon beszéljen.

Aréul akarta ütni, de ekkor több képviselő vetette magát közbe és elválasztotta a dulakodókat. Az elnök az ülést felfüggesztette.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Kedd: Lucia, opera. Az olasz operatársulat vendégfelleptével. (B bérlet).

Szerda: Rigolotto, opera. Az olasz operatársulat vendégfelleptével. (C bérlet).

Csütörtök: Kivándorló, szimfónia. (A bérlet)

Péntek: Koldusdiák, operet. Komlóssy Emma vendégfelleptével. (B bérlet).

Szombat: Vándorlegény, operett. Komlóssy Emma vendégfelleptével. (C bérlet)

Vasárnap: Délután: Varazskerítő, operett. Komlóssy Emma vendégfelleptével. Este: Tündérlak, népszimfónia. Komlóssy Emma vendégfelleptével. (A bérlet)

* **Bánk-Bán.** Nagy, meglepően nagy közönsége volt a díszelőadásnak. Még a zenekar helyét is elvette az ünneplő, és ebben a lelkes hangulatban enyhébben bíráló, jobb szívvel tapselő publikum. A színjáték menetén bizony meglátszott, a mi a porlepte gótikus díszleteken: hogy a magyar klasszikus drámát csak ritkán, ünneplő alkalomra veszik elő. Bánk szerepe Keszler Edét nyomta; meg kell adni, nagy, komoly akarással játszta ezuttal is, de a nagyur méltóságának, félelmetes erejének hja volt a szavaiban, mozdulataiban, kitöréseiben. A szereplők javához tartoztak még Hunyadi József mint Petur, Follinuszné, mint Gertrudisz és Várnay, a Tiborc. Az estnek meleg hangulata volt, sőt az egyik felvonás után Kesztlert és Follinusznét négyszer hívták a lámpasor elé.

* **Geyer Stefi.** A hangversenyt rendező cég a következő sorokat közli: A folyó hó 21-én a Fehér Keresztben tartandó hangversenyre, az előjegyzett jegyek átvételét kéri a cég. A közönség figyelmét ezuttal is felhívjuk e hangversenyre, mert Geyer Stefi ma elsőrangú művésznő, kit az egész külföld ismer. Az aradi közönség is mint gyermek-művészt ismeri őt; utolsó fellépte óta azonban *határozott felfogása, briliáns technikája és fenomenális tehetsége legelső hegedű-művésznővé emelték.* A rendező cég tekintettel volt a közönség igényeire s a kiváló művésznő hangversenyére a legmérsékeltőbb helyárakat szabta meg, s így joggal remélhető, hogy a *hangverseny az idény leglátogatottabb és populáris jellegű monstre-hangversenye lesz.* A nagyszámú hallgatóság igényeit a rendezőség a megszokott rendben fogja kielégíteni, ami fennakadásra sem ad okot, ismert rendezői udvariasságához hűen. Jegyek válthatók ifj. Klein Mór könyvkereskedésében.

* **A végzetes lövés.** Az *Uránia* színház most mutatja be Sandeau francia író drámáját, *A végzetes lövés.* Az újabb drámairodalomban gyakran szerepelnek olyan betegek, akiknek hűséges ábrázolására a művésznök valóságos patológiai tanulmányokat kell folytatni, hogy alakítása minél realiztikusabb és hatásosabb legyen. A végzetes lövés főhőse egy szerencsétlen apa, aki egy vadászat alkalmával agyonlövötte öt éves kis fiát és a szörnyű csapástól megőrül. A tébolydába zárt örültet megrázó színekkel adja Boesil, az Odeon színház kiváló művésze. Megdöbbentő látvány, amikor a szerencsétlen örült eltaszítja magától feleségét és hat hónapos kis fiát, akiket nem ismer fel. Őt évet élt az élőhalottak házában, amikor az orvosnak utolsó mentő kísérletekén elebe hozzák fele-

peredett kis fiát, aki szakasztott mása az agyonlövött kis gyermeknek. Az apát és gyermeket az öt év előtti szituációban, vadászat közben hozzák össze és a boldogtalan ember, mintha a szörnyű események csak egy rossz álmom következményei lettek volna, örömprepedő szívvel öleli magához gyermekét. A hirtelen beállt gyógyulás tartós marad és a családjának visszaadott ember később már a bánatkönnyeit is elsírja meghalt gyermeke sírján. A nagyszerű drámát fenomenális hatás mellett mutatta be hétfőn az *Uránia* és kedden és szerdán szerepelteti műsorán.

Tolvaj humor.

Mulatság a fővárosi csibészek.

A pesti csirkefogók tagadhatatlan humoros ifjak. Mindig kitalálnak valamit, amivel a rendőrséget megréztálják. Ma is életjelt adtak magukról a csibészvilág humoristái. A posta a főkapitányság számos tisztviselőjének és detektívjének, azoknak, akik a betörések, lakásfosztások és zsebmetészek dolgában nyomoznak, aranyos szegélyű, kartonlapra nyomott meghívót kézbesített, ami csakhamar általános derűtséget keltett a zrinyci utcai komor palotában. A meghívó szövege a következő:

MEGHÍVÓ.

Az országos Csibészek, Jásszok és Gyorsrajzoló szövetkezete

folyó hó 30-án, a Markó-utcai „Kisfaludy”-féle nagy palota összes termeiben ... hangversenyyel egybekötött

* **jótekönyveit előadást** * rendez.

a Vácon, Illván és Maria-Nostrán állami gondviselés alatt álló pajtasai Jávára, melyre b. címet és családját — ismervé e téren kifejtett nemzetközi tevékenységét — tisztelettel meghívja a Rendezőség.

Műsor:

NYITÁNY: „Amerikai induló” előadja: KECSKEMETHY GYÖZÖ.

MELODRÁMA: „A felfüggesztett állami férfi” előadja: HUSZ ABRAHÁM, BALI és GOLD közreműködésével.

MONOLOG: „A postahivatalban” előadja: KERN ISTVÁN.

EGYVELEG: Hangverseny. Előadja a hölgyek által kedvelt KOLOMPÁR BALOG TUTA hírneves cigányzenekara.

Jól elkészített ételek és italokról gondoskodik a hírneves JÁGER MARI.

Női kiszolgálás a közkezdelt TROKÁR MARCSA felügyelete alatt.

Ezen meghívó egyszermind belépő-jegyül is szolgál.

Ugy látszik, hogy a farsang hatása alatt készült a kedélyes meghívó, amelyet aligha kell kommentálni. Vonatkozásai eléggé ötletesek és maliciózusak. Csibészek, jásszok: az utca csavargói, a gyorsrajzoló: a zsebtolvajok. A Kisfaludy-féle palota nem más, mint az ügyészség fogháza, amelynek gondnoka Kisfaludy László. A műsor első pontja mintha azt akarná jelenteni, hogy Kecske-méthy Győzöt még akkor se tudja elfogni a rendőrség, ha vidám indulókat zeng. Könnyedén kitalálhatja az olvasó, hogy a felfüggesztett állami férfi melodramát más nem adhatja elő, mint a rablógylkosság miatt felakasztott Husz Ábrahám, a postahivatalban című csendéletet meg a székesfehérvári rablógylkos. Ha még hozzávesszük, hogy a jól elkészített ételekről a méregkeverő Jáger Mari gondoskodik Balog Tuta muzsikája mellett, egész kedélyesnek lehet elképzelni az országos csibészek és jásszok mulatságát.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetési osztály — 151

Csávolszky Lajos meghalt.

Elhagyatva, elfeledve.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Arad, március 15.

Egy fényesen indult, zajos, de időnek előtte megromlott karrier zárult be tegnap örökre a fővárosban: Csávolszky Lajos, volt országgyűlési képviselő, az Egyetértés egykori szerkesztője és kiadótulajdonosa, — mint fővárosi tudósítónk jelenti, — szombaton este, hosszú betegség után meghalt, oly egyedülletben és elhagyottságban, hogy *halálát még legjobb barátai is csak vasárnap tudták meg*, mikor a sok megpróbáltatáson keresztül ment férfiú már megpihenve és hideg agygyal feködt a kerepesi temető halottas házában.

Csávolszky Lajoséhoz hasonló pályafutásra még a mi kalandos közéletünkben is alig van példa. A kiesike újságiróból, aki mint fotográfus kezdte pályáját, nemcsak nagybefolyású politikus lett, hanem nagystilű, szinte lángeszű vállalkozó is, aki nem egyszer közel állt ahhoz, hogy milliomossá legyen. Vagy husz évvel ez előtt már egész sereg háza, földbirtoka volt az egykori szegény kis zszurnalisztának, aki híres estélyein a magyar társasélet legnagyobb notabilitásait látta vendégeiképen. Jóformán maga sem tudta, hogy mennyi a vagyona, de mérészsége és hazárdériája mindig olyankor mondott esődot, amikor már majd csaknem milliókat mondhatott a magáénak. Bámulatos energiája és ötletessége ilyenkor is akárhányszor talpra állította megint, de végül a balvégzet lett urrá rajta: férfikora alkonyán végképen letört, s szombat este utolsó azilumában, egy hajtsár-utcai házban, zárta le mindörökre szeméit.

Csávolszky 1841. június 3-án született, Pesten tanult, s már fiatal korában szívesen kacérkodott a belletrisztikával. Előbb verseket írt, de 1867-ben a politika szolgálatába szegődött, s több feltűnést keltő cikke jelent meg a balközép akkori tekintélyes lapjában, a *Honban*. Csernátony, aki nagyon kedvelte, éles stílusa miatt skorpió-nak keresztelte el, s ezen a néven írta később népszerű, politikai cikkeit is. 1872-ben került be a képviselőházba; a mezőturiak választották meg, mint a balközép egyik nagyreményű tagját. Később azonban kivált a pártból, szélsőbali lett, s 1874-ben, *Baloldal* címen, politikai napilapot is alapított. Ebből az újságból keletkezett nemsokára az *Egyetértés*, melyet az ország egyik legtekintélyesebb napilapjává tett. Az országgyűlésen négyszer képviselte a mezőturi kerületet, utóbb Poroszlón, majd 1892-ben egyszerre három kerületben is megválasztották. Harminchárom éven át szakadatlanul képviselő volt, de 1905-ben, a Tiszaféle választáson, végleg kimaradt a parlamentből.

Ez idő óta Csávolszky csak röpiratok írásával vett részt a politikai harcokban s csak néhány hónapja jelent meg ismét egy feltűnést keltő brosurája. De személyesen már nem igen szerepelt, annyira nem, hogy még legbizalmasabb hivi se tudtak egy hónap óta tartó betegségéről, mely a napokban örökre kioltotta e nagyrahatott ember zajos és érdekes életét. Szemét csupán öreg gazdaasszonya fogta le, mert felesége, akihez nagyon ragaszkodott, már a múlt év őszén egyedül hagyta.

Temetése kedden délután lesz a kerepesi-temető halottasházából. Az Újságírók Egyesülete temeteti, melynek haláláig tagja volt.

Egy urileány tragédiája.

Leugrott az ötödik emeletről.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Arad, március 15.

Megrázó tragédiáról ad hirt budapesti tudósítónk: Vasárnap hajnalban, a Royal-szálló ötödik emeletéről, levetette magát Weingruber Mór volt vendéglős és kávé Antónia nevű, tizenkilenc éves leánya. Estében megakadt a második emelet ablakpárkányán s még élt, mikor hozzátartozói a szolgaszemélyzet segítségével ráakadtak. A Rókus-kórházban azonban, ahová a mentők eszméletlen állapotban elvitték, rövid kislódás után, belső elvérzés következtében meghalt.

Reggel a szálló alkalmazottai, takarítás közben, az Erzsébet-körut 41. számú ház tetején egy ujszülött csecsemő holttestét pillantották meg. A rettenetes leletről értesítették a rendőrséget, amely csakhamar kiderítette, hogy a csecsemő az öngyilkos Weingruber Antoniaé volt s hogy ez az ártatlan gyermek okozta a szánalomraméltó leány halálát is.

A szálló ötödik emeletének 540. számú szobájában két év óta lakott a családjával Weingruber Mór, a fővárosszerte ismert vendéglősdinasztia alapítója. Weingruberék régebben jómódban éltek. A szerencse azonban elfordult tőlük s Weingruber minden vállalkozásába belebukott. Vendéglőjét, amely a Nagymező-utcában volt, két év előtt be kellett esuknia s mert miudene odaveszett, a tőzsdén kifutói állást vállalt.

Weingruber Mórék ifjabbik leánya, a tizenkilenc éves Antónia, vasárnap reggel három óra tájban kiosont a szobából. Hosszu ideig elmaradt. Szülei végre is keresésére indultak. A folyosó kövén, néhány lépésre a szoba ajtajától vérnyomokra bukkantak. A nyomok folytatódtak s a világító udvar egyik ablakáig vezettek. Az ablakon át meglátták leányuk élettelen testét, amely a második emelet ablakpárkányán feküdt. Weingruberék sikoltozására összecsendült a szálló eselése, amely aztán kiszabadította borzasztó helyzetéből a szerencsétlen leányt. Kihívták hozzá a mentőket, akik a Rókus-kórházba, Herezel tanár osztályára vitték, ahol anélkül, hogy csak egy pillanatra is visszanyerte volna eszméletét, reggel öt órakor meghalt.

A rendőri bizottság még az éj folyamán kihallgatta az életunt leány hozzátartozóit, a kik azonban semmiféle felvilágosítást nem tudtak adni arról, mi készítette leányukat kétségbeesett tetteire. Reggelre azonban a szálló személyzete, takarítás közben, az Erzsébet-körut 41. számú ház tetején csecsemő holttestét talált. A rendőrség megállapította, hogy a leánygymeknek Weingruber Antónia adott életet a folyosó egyik félreeső helyén, aztán áthajította a szomszédos négyemeletes ház tetejére. Azután szegyenében és kétségbeesésében levetette magát a mélységbe.

A gyermek holttestét kiszállították a törvényszéki orvostani intézetbe, ahová délután 6 órakor a szerencsétlen Weingruber Antonia is bevitték. Az öngyilkos leány egy tulni utászönkéntes menyasszonya volt.

A fájdalomtól lesújtott apa, Weingruber Mór egy ujságró előtt ezeket mondotta: Fogalmunk se volt arról az előkészületről, amelyet a szerencsétlen Antónia megtett öngyilkosságára. Szombaton délután rosszul volt. Görcsökről panaszkodott. Éjjel három órakor Antonia felkelt és kiment. Weingruber fölébredt és várta, hogy visszajöjjön. Sokáig kellett várnia. Nyugtalan lett és a leány után ment. Nem találta. Szólt

a szálloda szolgálatot teljesítő személyzetének és együtt keresték Antóniát. Egy félreeső helyen vértócsát találtak. A vérnyomok hátrafelé vezettek a világító udvarba. A mélységből nyöszörgés hallatszott fel. Lent, a második emelet ablakpárkányán feküdt Weingruber Antónia összeszelezott tagokkal.

A rendőrség mindent megtett, hogy a leány esábitóját kinyomozza. És bár a szülők-től erre nézve utbaigazítást nem tudott szerezni, mert ezek csak annyit mondtak, hogy leányukat egy ismeretlen fiatal emberrel látták esokolódnai, a rendőrség már is nyomon van, de egyelőre nem hoz nyilvánosságra semmit, nehogy a megtartandó házkutatás elől bizonyos leveleket elvonhassanak.

Hólapda-rendszer Aradon.

Egy francia cég üzleti fogása.

— Az Aradi Lőzlöny tudósítójától. —

Arad, március 15.

Hogy egyes nagy külföldi cégek milyen eszközökkel dolgoznak, annak igen jellemző esete fekszik most előttünk. A párisi J. Rosset női divatáru cég ugyanis valósággal elárasztja Aradot hólapda szelvényekkel, melylyel selyem alsó szoknya vételére esábitja a hiszékeny és tájékozatlan hölgyközönséget. E célból a következő és egy aradi urinó által szerkesztőségünkbe eljuttatott magyar nyelvű fölhívásokat küldözgeti széjjel:

MAISON
M ROSSET 40 Frkos selyem alsószoknya
Corsets, Jupons, Chemises
1, Rue Feydeau, 1 JÓTÁLLOK HOGY TISZTA SELYEM
PARIS (2e) 2 Fran 50 centimétre

„40 frankos selyem Alsószoknya Fr. 2.50-ért? Hogyan lehetséges ez? Egyszerűen a Rosset Cég klienseinek együttműködése következtében. Olvassa Nagysád figyelmesen az alábbi magyarázatot és meg fog ezen tényről győződni:

Nagysád! Óhajt Negyed esekély fr. 2.50 áron egy 40 frankot érő selyem alsószoknyához jutni? Vegyen fr. 2.50-ért egy szelvényt, mely egy a Rosset Cég által kibocsájtott és négy ugyanannyit érő szelvényvel bíró „Bon“-ról lett lefejtve. Orizze gondosan a szelvényt, mert amint Nagysádnak címe megküldetik a Rosset Cégnek, ezen cég Önnek fr. 10 utánvételt egy „Bon“-t küld, amely hasonló azon „Bon“-hoz, amelyről az Ön szelvénye lefejtetett. Ezen „Bon“ négy szelvényvel bír és ezek mindegyike fr. 2.50 értéket képvisel. Ezen szelvényeket Nagysád eladja fr. 2.50-ért darabját, rokonai, barátai vagy ismerőseinek és a 4-szer fr. 2.50 = fr. 10, mely Nagysádé marad. Nagysádat ismét birtokába helyezi a kiadott 10 franknyi összegnek. Mennyibe fog tehát kerülni ily módon a 40 frankot érő selyem alsó szoknya? Ugyebár csupán fr. 2.50 he, a mely összeget a saját szelvényeért fizette.

Es mikor kapja meg Nagysád a 40 frankot érő selyem alsó szoknyát? Amint a Rosset cég beszédte az Ön 4 vevőjének mindegyikétől (ugy mint az kegyeddel is történt) egy új négyszelvényes bon beküldése ellen a 10 frankot, illetve az utolsó incassótól számított 14 napon belül.

Fontos tudnivaló: Amint valaki rokona, barátja, vagy ismerőseinek egy szelvényt eladott, jegyezze fel a vevő pontos címét és küldje meg a „Bon“ számával együtt a Rosset Cégnek, hogy ezen cég haladéktalanul megküldhesse az illetőnek tíz frank utánvétellel a négyszelvényes új „Bon“-t. Van-e ennél egyszerűbb dolog? Vajjon létezik-e ur-hölgy, aki gondosan és esinosan, de egyszerűsmind takarékosan óhajt öltözködni, aki ne bírná elhelyezni ismerősei között a 4 drb. 2.50 frankos szelvényt, ami ellenében egy 40 frankot érő elegáns selyem alsószoknyára tehet szert. Magától értetődik, hogy a selyem alsószoknyát, amennyiben a vevő a fenti feltételeknek eleget tett, a Rosset Cég, minden költség és postadíjtól mentve (a vámilletéket kivéve) szállítja. Minden vevő tetszése szerint

választhatja a selyem alsószoknyát a minták alapján, amelyeket a Rosset Cég rendelkezésére bocsájt, megjelölve egyszersmind a hátsó hosszat és derékbőséget. Az esetben, ha a „Bon“ vevőjének sürgős szüksége volna egy 40 frankos alsószoknyára és ez, még mielőtt eladhatta volna ismerőseinek a négy szelvényt, megküldhet a Rosset Cégnek 30 frankot, a nevezett cég 14 napon belül díjmentesen szállítja a megrendelt 40 frankos alsószoknyát, három új „Bon“ kíséretében, az ismerősök között való elhelyezés céljából.

Azon, ugyszólván fel nem tételezhető esetben ha a „Bon“ vevője nem tudott volna elhelyezni a 4 szelvény közül többet három szelvényenél, a Rosset Cég az illetőnek, egy az általa elhelyezett összeg értékének megfelelő (tehát ez esetben egy 30 frankos) selyem alsószoknyát szállít, természetesen bérmentve, a megmaradt eladatlan szelvény megküldése ellenében.

A kereskedelmi miniszter betiltotta a hólapda rendszerrel való megrendelés gyűjtést. Figyelmeztetjük a közönséget, hogy az ilyen hangzatos felhívásoknak ne higyen, mert mindenkor osak a maga kárát vallja.

HIREK.

A paprikaszóró hadnagy elítéltetése.

Becsületbiróság elé is állítják.

— Távirati tudósítás. —

Arad, március 15.

Emlékezetben van még az a jogos felháborodás, melyet négy magyaról megfélekedett és ittas állapotban lévő honvédtiszt „vitézkedése“ Székesfehérváron felkeltett. Egy ottani kávéházban Tabi Kálmán honvéd hadnagy és társai inzultáltak, súlyosan megsebesítették Weisz Hugó magánhivatalnokot. Mikor ki akart térni Tabi gorombáskodása elől, az tele szórta paprikával a szemét. A katonatiszteket felsőbb hatóságuk katonai biróság elé állította.

Mint Székesfehérvárról jelentik, ma délután itélkezett az ötödik honvédkerületi hadbiróság Tabi bűnügyében. Az eljárásból természetesen csak a szükszavu ítélet került nyilvánosságra s ebből azt tudjuk meg, hogy Tabit három hónapi fogházra ítélték és további eljárás céljából az iratokat átteszik ezredének becsületbiróságához. Lubi Pál és Schmidt Nándor hadnagyokat fegyelmi uton, az ezredparancsnokság bünteti meg.

A botrányos eseménynek negyedik részését, Vay grófot, nem a székesfehérvári, hanem a budapesti kerületi parancsnokság vonja felelősségre.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 16-án az időjárás: sok helyütt esapadék.

— Adomány a gyermekórháznak. A szenvedő ártatlan gyermekek gyógyítására emelt kórház örök hirdetője lesz gyoroki Andrányi Károly nemes gondolkodásának. A humanizmus eme küzdőterén ma csatlakozott melléje Steiner Eerene törvényhatósági bizottsági tag. Megjelent Varjassy Lajos polgármesternél és háromezer koronáról szóló takarékpénztári könyvet adott át neki azzal a kérelemmel, hogy azt a gyermekórház berendezésénél használja fel a város és ezáltal a kórház a gyermekbetegségek leküzdésére minél tökéletesebb segédeszközök birtokába jussou. A polgármester a város közönségének nevében halás köszönettel fogadta el a nagylelkű adományt.

— **Egy alapítvány kamatai.** A *Hirschl-féle* márciusi alapítvány ezidei kamatait az aradi Kereskedelmi és Iparkamara elnöksége a nagylelkű alapítóval egyetértőleg *Eberstürk* Ignác aradi beteg kereskedelmi alkalmazottnak ítélte oda, ki ez időszert a budakeszi Erzsébet királyné szanatóriumában áll ápolás alatt.

— **Automobil a hadseregben.** A közös hadügyminiszter azoknak a tartalékos tiszteknek és hadapródoknak, akik az automobil kezelésében jártasak, tudtul adta, hogy a rendes fegyvergyakorlatok helyett négy hétre az automobil-osztályhoz vonulhatnak be. Jelentkezni lehet e célból az illetékes hadtestparancsnokságoknál március 30-ig.

— **Az aradi munkásbiztosító pénztár közgyűlése.** Az aradi kerületi munkásbiztosító pénztár vasárnap délelőtt tartotta meg rendes évi közgyűlését az 1908. évi zárszámadások és mérleg jóváhagyása, valamint az évi felesleg hováfordításának megállapítása végett. A közgyűlést *Cukor László* elnök vezette, aki megnyitotta a székében röviden vázolta a pénztár 1908. évi közhasznú munkásságát, rámutatott az igazgatóság által kezdeményezett országos akció sikerére és elismeréssel szólt a pénztár orvoskarának derekas tevékenységéről. Az igazgatóság évi jelentését *Bak Sándor* ügyvezető igazgató terjesztette elő. A segélyezéséről, statisztikai adatokról és az 1908. évi működés fontosabb mozzanatairól részletesen beszámoló jelentésnél *Filadelfi Adolf* felszólalásában hangsúlyozta, hogy kéressenek föl az orvosok a pénztári tagok legmondosabb kezelésére, mert még jelentéktelen panaszok is elkeveredést szülhetnek a munkásság körében. *Hönig Ottó* indítványozta, hogy a közgyűlés fejjeze ki elismerését a pénztár ügyvezető igazgatójának és tisztikarának példás és odaadó munkásságáért, amelyvel a legkényesebb igényeknek is megfelelő lelkiismeretességgel feladataikat teljesítik. A közgyűlés az indítványt egyhangulag elfogadta. A zárszámadások jóváhagyása során a közgyűlés *Reinhart Gyula* pártoló felszólalása után az évi tiszta felesleg hováfordítására nézve akként határozott, hogy a tisztviselők jutalékán fölüli összeget, 10.400 korona 76 fillért a pénztár szanatórium-alapjának juttatja. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság felmentvényének megadása után a közgyűlés *Cukor László* javaslatára elhatározta, hogy a munkásbiztosítási törvény novellájának megküldése iránt fölterjesztést intéz a kereskedelemügyi kormányhoz, mely a betegsegélyezés és balesetbiztosítás törvényhozási szabályozásával nagy hála kötelezte a munkásosztályt. Végül a közgyűlés *Schäffer Józsefet* és *Schiesz Antalt* a felügyelő-bizottság rendes és *Olár Jusztint*, *Gedeon Jánost*, *Szalay Gyulát* és *Kosara Sándort* a bizottság pótagjaivá választotta.

— **Öngyilkos háztulajdonos.** *Deák Gusztáv* 48 éves budapesti háztulajdonos, — mint fővárosi tudósítónk jelenti, — ma délután hálószobájában két izben elmetszette a nyakát és nyomban meghalt. Tettét gyógyíthatlan betegség miatt követte el.

— **Koszorúmegváltás.** *Böhm Géza* és neje aradi lakosok, az aradi izr. nőegylet javára 20 koronát adományoztak *Tanner Adolf* volt budapesti lakos ravatalára szánt koszorú megváltása fejében.

— **Kardpárbaj.** Ma délelőtt a temesvári lövédeben kardpárbajt vívott *Flamm Miksa* aradi szállító egy temesvári fiatal magántisztviselővel. A felek kétszer csaptak össze. A párbajban *Flamm* sértetlen maradt, ellenfele pedig az areán és a karján szenvedett sérüléseket. A párbajra egy mulatságon történt összeszólalkozás adott okot.

— **A milliós örökség.** Megemlékeztünk arról a több millióra rugó örökségről, melynek megszerzésében *Kisbalmi dr. pankotai* ügyvéd fáradozik a maga és családja érdekében. Az örökség, mint értesülünk, a porosz-sziléziai *Heleschan* községben van és körülbelül félmilliárd márkára rug. Az érdekelték *Szivák Imre* fővárosi ügyvédet bízták meg a szükséges teendőkkel.

— **Házasság.** *Pollák Ignác* tegnap tartotta esküvőjét *Kesztenbaum Józsefnek*, az aradi szeszgyár főtisztviselőjének kedves leányával, *Jankával*.

— **Az első napi sorozás eredménye.** A hadügyminiszter a delegációban sötét képeket sokott rajzolni évente kétszer is a magyar nemzet elsatnyulásáról. Katonák évtized óta panaszkodnak, hogy *Nubia* párduca csak nyulakat s „untauglich” nyulakat szül és a hadsereg kontingense évről-évre satnyul. Ugy látszik, Arad acélos földje kivétel. Az aradi anyák gyermekei *Herkulesek*, vagy pedig oly közel van a háború, hogy a sántát is elviszik katonának. Ma kezdődött meg a városházán a sorozás és a jelentkező első korosztálybeli kétszázharminc aradi fiu közül 91-et talált alkalmasnak a sorozó-bizottság, mely *Varjassy Lajos* polgármester elnöklésével kezdte meg működését. Kétszázötven hadköteles volt mára a bizottság elé idézve, de ezekből időközben husz eltávozott Magyarországból. A bizottság tagjai: *Kádas Kálmán* főjegyző, *Lippner Károly* honvéd alezredes, *Kósa Ernő* honvéd-hadnagy, *Floreanu Dénes*, a 33-ik gyalogezred pótkeret zászlóaljparancsnoka és *Deutsch János* főhadnagy, *Telegy dr. ezredorvos*. Holnap a II-ik, szerdán a III-ik korosztály, csütörtökön az idegen illetőségű hadkötelesek kerülnek sorra.

— **Sikkasztó postamester.** *Békésabaról* jelentik: A *szarvasi* csendőrség ma letartóztatta *Juhász Gyula* postamestert, aki nagyobb összeg elsikkasztása után a hivatalos naplókat és könyveket elégette.

— **A vesztőhely megváltására.** A tizenháromvértanu kivégzési helyének megváltására újabb befolyt adományokról a következő kimutatást adja ki a hatóság: Eddig befolyt 7041 kor. 6 fillér. *Hegyháti Takarékpénztár* Vasvár 10 kor., *Baróthi Takarékpénztár* 40 kor., *Temessági Takarékpénztár* 10 kor., *Szathmáry Etelka* adomány 5 kor., *Szamosújvári Hitelbank* 10 kor., *Siketnéma iskolai tantestület* adománya 12 kor., *Orosházi Takarékpénztár* 10 kor., *Petrozsény-Livazény-Lupényi h. é. vasut* r. t. 100 kor., *Torockói Takarékpénztár* 5 kor., *Besztercebányai Takarékpénztár* 50 kor., összesen 7293 kor. 6 fillér.

— **Gyilkos diák.** Berlinből táviratozzák, hogy ott egy magyar származású kereskedelmi iskolai tanuló, *Ganzler Alajos*, aki egy berlini vendéglőnél álnév alatt tartózkodott, szerelmi féltékenységből agyonlőtte a vendéglős 20 éves mostoha leányát, *Szadefeter Orsolyát*. A gyilkost a rendőrség letartóztatta.

— **Temetés.** Ma délután fél négy órakor helyezték örök nyugalomra *Krispin Józsefnét*. A temetésen nagy résztvevő közönség jelent meg a *Deák Ferenc-utca* 28. sz. gyázházból.

— **Halálos szerencsétlenség egy szabadságünnepélyen.** Végzetes szerencsétlenségről adnak hírt *Kisperegről*. A község hazafias közönsége mindég nagy lelkesedéssel ünnepelte meg március 15-ét. Az ünnepély fényét a szónoklatok végén diszlóvéssal szokták emelni. A mai ünnepélyen is részt vett a község egész közönsége, megjelent ott *Balogh Károly* szemlái lakos is, aki vadászfegyvert vitt magával azzal a szándékkal, hogy amikor *Szondy Géza* református lelkész befejezi emlékbeszédét, ő üdvözlést fog tenni. Még mielőtt azonban a lelkész befejezhette volna beszédét, a kezében lévő fegyver véletlenségből elsült és pedig oly szerencsétlenül, hogy a golyó a közelben levő *Gulyás Sándor* hét éves fiúcska mellébe fúródott, aki sérülése következtében nyomban meghalt. Az aradi ügyészség megindította a vizsgálatot.

— **Országos vásár Aradon.** Arad város tanácsa közzhírré teszi, hogy Aradon a tavaszi országos vásár 1909. évi március hó 26. napján veszi kezdetét és 5 napig, vagyis 1909. év március hó 30-ig bezárólag tart.

— **Elsodort hid.** Szolnokról táviratozzák: A második tranzverzális állami út vonalába eső szolnoki közuti fahidat, tekintettel arra, hogy a tervezett vashid építését csak jövő évben kezdenek meg, a közforgalom sikeres lebonyolítása céljából javítani kellett. A hid pilléreinnek erősítésén dolgoztak és ebben az állapotában találta a megindult felső vizekből érkező nagy jégzajlás. Ma reggel 6 órakor óriási jégtáblákat sodort neki a hidnak és közben az elsodrott tutajfák is nekimentek. A 194 méter hosszúságú hidból az ár 78 métert teljes felső szerkezetével együtt elsodort. A hidon szerencsére nem volt kocsiforgalom és így megmenekülhettek nagyobb katasztrófától. Az államépítészeti hivataltól intézkedett, hogy a két part közti forgalom két komppal bonyolítottassék le. A tönkrement hidon a közlekedést most már egyáltalában nem lehet helyreállítani és így igen valószínű, hogy az állami hid építéséhez még ez évben hozzáfognak.

— **Rejtélyes gyilkosság.** Az aradmegyei *Glogovác* községben vasárnap este rejtélyes gyilkosság történt. Egyik utcában, késszurásoktól meggyilkolva, vérbenfagyva találták a község egyik fiatal jómódu gazdáját, a huszonhatéves *Buc Józsefet*. A gyilkosság tettesei még ismeretlenek, de a gyanu egy fiatal legényre irányul, aki a meggyilkolt ember feleségével, hirszerint, szerelmi viszonyt folytat. A gyilkos kézrekerítése iránt a hatóságok megtették a szükséges intézkedéseket. *Szakolczay Lajos* kir. ügyész és a vizsgálóbíró a helyszínére utaztak.

— **Likör aromák** kitűnő likörök előállítására; — házilag — *Vojtek és Weisznl.* 171

SPORT.

+ **Az Aradi Torna Egyesület** tagjai szerdán, f. hó 17-én este fél kilenc órakor a *Központi-kávéház* külön termében közgyűlést megelőző értekezletet tartanak és ez uton kéretnek fel, hogy ott megjelenjenek.

TANÜGY.

(—) **Iskolaszéki ülés.** Arad szab. kir. város községi iskolaszéke f. év március hó 18-ik napján, csütörtökön délután 4 órakor a városháza emeleti kistermében rendes havi ülését tartja, melyre a t. iskolaszéki tag urak, valamint az összes községi iskolai igazgató tanító urak és urhölgyek ezennel meghívottak. A tanácskozás tárgyai: Arad sz. kir. város törvényhatósági bizottságának határozata, *Lukácsy Lajos* bizottsági tagnak iskolaszéki taggá történt megválasztásáról. *Gajda Margit* tanuló kérelme, a rajz- és kézimunka tanulás alól való felmentése iránt. *Neidenbach Ödön* polgári fiúiskolai tornatanító kérelme, az elemi fiúiskolánál teljesített tornatanítás alól f. év március és április hónapokra való felmentése iránt. Arad szab. kir. város közigazgatási bizottságának átirata *Kádár Jenő* községi tanító első ötödéves korpótlékának visszamenőleg való folyósítása iránt. Ugyanannak átirata, *Szöke Antal* aradi községi tanító harmadik korpótléka fejében már utalványozott 100 korona államsegélynek beszüntetése iránt. *Maurer Mihály* aradi községi iskolai igazgató-tanító lemondása, a *Szt. Péter-téri* elemi fiúiskolánál eddig elfoglalt igazgatói és tanítói állásáról. Az üresedésbe jött igazgatói állásnak betöltése iránt teendő előterjesztés. Jelentés az elemi iskolánál befolyt szertár-pénzekről s azoknak mikénti felosztására vonatkozó javaslat. *Varjassy Lajos*, iskolaszéki elnök.

A makacs meghűlést

és köhögést gyorsan enyhíti a SCOTT-féle Emulsio.

A Scott-féle Emulsio

anyira kellemes ízű, hogy azok, akik nem bírják el a közönséges csukamájolaj ízét, könnyen, sőt élvezettel táplálkoznak a

SCOTT-féle Emulsio-val.

Azonkívül a SCOTT-féle Emulsio sokkal jobb hatású az egészségre. 6001

Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fillér

Kapható minden gyógyszertárban.

Az Emulsio vásárlásánál a SCOTT-féle módszer végigot — a halaszt — kérjük figyelembe venni.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

— Uj gyártelep Borosjenőn. Neugröschl Dávid buttyini lakos, a valemárei fűrésztelep és hordógyár tulajdonosa, valószínűleg egy pénzcsoport megbízásából, azt az ajánlatot tette a borosjenői kórház elnökségének, hogy hajlandó Borosjenőn egy faipari gyárat létesíteni, ha a gyártelep céljaira a kórház-egyesület bérbe adja a kórház tulajdonát képező körülbelül 4 kis holdnyi területet, mely a közlegelő szélén, a kórházépülettől az Elsinger-féle házig elhúzódik. A kórház-egyesület elnöksége az ajánlat folytán a bérleti szerződés egy tervezetét elkészítette és azt a szerdán tartott közgyűlés elé terjesztette oly célból, hogy a közgyűlés azt elfogadva, az elnökséget a bérleti szerződés megkötésére felhatalmazza. A közgyűlés elfogadta az ajánlatot, csupán a bérleti összeg megállapítását tartotta fenn későbbre.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Távirati tudósítás. —

Budapest, március 15.

Kínálat, vételkérő mérsékelt, 10 ezer métermázsa 5 fillérrel magasabb.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Deli zárlat	2 órai zárlat
Buza áprilisra ...	13.97—13.88	13.90—13.91
Tengeri májusra ...	7.74—7.75	7.74—7.75
Rozs áprilisra ...	10.55—10.56	10.56—10.57
Buza májusra ...	13.95—3.63	13.69—13.0
Zab áprilisra ...	8.93—9.94	8.95—8.6
Buza 1909 októberre ...	11.47—11.48	11.47—11.48
Rozs októberre ...	9.52—9.53	9.53—9.54

Zárul 5 órakor.

Osztrák hitelrészvény 619.50
Magyar hitelrészvény ... .. 720 —

IDEGENEK ARADON.

— Március 15. —

Fehér Kereszt szálloda. Kemény Izidor tisztviselő Budapest. — Vappel Viktor utazó Budapest. — Sekuléc Jován utazó Bécs. — Glük Bertalan utazó Budapest. — Pfeiffer Ferdinánd utazó Bécs. — Engel Vilmos utazó Berlin. — Mann Jakab utazó Bécs. — Reifer Ottó mérnök Budapest. — Taussig Sándor utazó Kápolna. — Hirsch Hermann dr. gyárvezető Németbogsán. — Murányi Ödön titkár Budapest.

Pannónia szálloda. Komáromy Sándor dr. kir. tanácsos Budapest. — Rottgiener Arthur utazó Berlin. — Schvartschild Frigyes utazó München. — Wetzler Gusztáv utazó Bécs. — Szakács Gyula tisztviselő Marosvásárhely. — Lang József utazó Budapest. — Kasztory Mihály birtokos Hodony. — Friedlender Jenő utazó Budapest. — Reichenfeld Adolf utazó Budapest. — Horvay István alispán Makó. — Vas Pál könyvelő Gurahonc. — Kohn Lipót utazó Budapest. — Mann Géza gyármunkos Kisjenő.

Vass szálloda. Pechacek János utazó Predmén. — Faragó Lipót kereskedő Ágya. — Wagner Samu kőműves Heltoven. — Fleischmann Rezső utazó Budapest.

Központi szálloda. Juhász Fáni magánzó Budapest. — Izsáki Józsefné jegyzőné Arkus. — Bleiszeffer György kereskedő Bácsszenttamás. — Otsura Antal kereskedő Déva. — Goldberger Emil utazó Budapest. — Dölle Jenő szolgabíró Ipolykeszi. — Vendl János zongoramester Lising.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Kedd, 1909. évi március hó 16-án:

B) bérlet.

B) bérlet.

L. Pieroni k. a., E. Ercolani ur és lovag Ferrarri olasz operaénekesek felléptével:

Lammermoori Lucia.

Opera 3 szakaszban. Irta: Cammarano. Zene és szerzette: Donizetti Kajetan. Olaszból fordította: Egressy Béni.

S Z E M É L Y E K:

Lord Asthon	E. Ercolani.	Lord Buklav	Faludy K.
Lucia, huga	L. Pieroni.	Rajmondo	Polgár S.
Sir Edgardo	Ferrari A.	Aliza	Zalay Margit.

Közdete este 7 és fél órakor.

URANIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor: 1909 március hó 16-án, kedd:

1. A boszorkány számar. Kacagató. — 2. Teknősbéka halászat. Természet után. — 3. Poruját retörök. Kacagató. — 4. Egy jó cikk. Életkép. — 5. Totó. mint sportférfi. Bohózat. — 6. Oroszországon keresztül. Látványosság. — 7. Keselyűvadászat. Természet után.

A végzetes lövés.

Dráma 5 felvonásban. Irta: G. Saadeau.

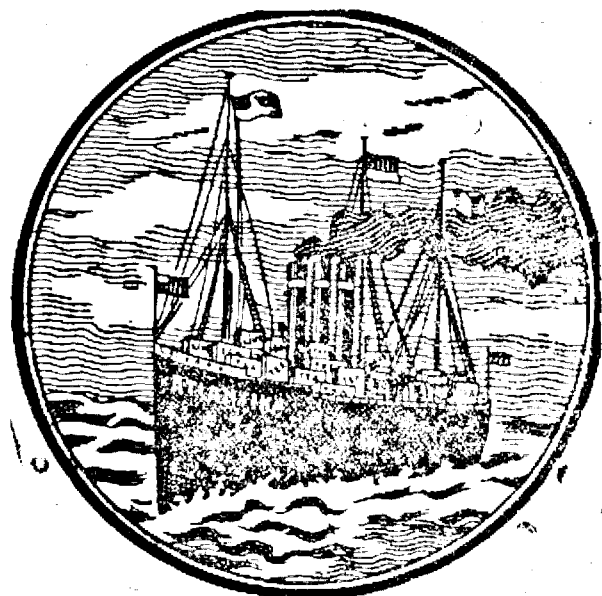
Előadások délután 5, este fél 7 és fél 9 órakor.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukraszda.

NYILTTÉR.*

Dr. Gabos Jenő
ügyvédi irodáját
Zrinyi-utca 4/b. sz. a. I. em.
megnyitotta. 1126

Reggel, délután és este
igyunk
ATLANTIKA kávét,
ATLANTIKA teát
ATLANTIKA rummal
mert csak az
ATLANTIKA

kávé, tea, rum speciális üzletben

kapható

fűszer és illatszert káros szagtól mentes

kávé, tea, rum.

A kirakatban működésben látható villanyüzemű kávépörkölőnkkel naponta többször friss pörkölés. Eladás nagyban és kicsinyben. 421

ATLANTIKA
Kávé és tea behozatal
Arad, Andrassy-tér 20. Fischer Eliz-palota.
Városi és megyei telefon 609.

Hair regenerator

Ártalmatlan készítmény, mely az ősz hajnak eredeti színét adja vissza. Nem festék, hanem a gyökerekre ható készítmény, melytől a haj puha selyemi fényű és ugyanolyan színű lesz, a minő az eredetileg volt, korpaképződés megszűnik, ugyszintén a haj hullása is, nem piszkol.

Ára 2 korona. 251

Földes Kelemen

gyógyszerésznél.

Valódi brünni szövetek

az 1909. évi tavaszi és nyári idényre.

Egy szelvény
3.10 m. hosszú
teljes férfiruhához
(kabát, nadrág és mellény)
elegendő, csak

1 szelvény 7 korona
1 szelvény 10 korona
1 szelvény 12 korona
1 szelvény 15 korona
1 szelvény 17 korona
1 szelvény 18 korona
1 szelvény 20 korona

Egy szelvényt fekete szalonruhához 20-K-ért, szintegy felöltőszövetet, turistalődont, selyemkangarát stb. gyári áronként a mintáért megfizethető és szolid cég mindennél ismert postagyári raktár 5881

Siegel-Imhof Brünn.

Minták ingyen és bérmentve.

Az előnyök, a melyeket a magánvevő élvez, ha szövetüzikességét közvetlen Siegel-Imhof cégnél, a gyári piacon rendeli meg, igen jelentékenyek. Szabott, legolcsóbb árak. Orsiai választék. Mintahű, figyelmes kiszolgálás, még a legkisebb rendelésnél is, teljesen friss árban.

Tenyésztojás!

Angliából William Cook világhírű telepéről importált, remek arany-sárga és hófehér Orpington-törzsek után, a válogatott csiraképe, elsőrangú tenyésztojás darabja 1 korona; kirarólag a legjobb díjazott tojók után 1 kor. 50 fillér. Rázásmentesen szállítja,

Ternyei Árpád

minden kiállításon kitüntetett, hírneves Orpington mintatelepe Aradon, Demeter-utca 92. Termékenységet 80% garancia. Legalább 100 tojás rendelése esetén, 10% mérséklés! 1127

Eladó telkek.
A Radnai-úton és Szőlő-utcában
nagyon szép
sarok telkek
(szőlőskertek) egészben vagy parcellákban
eladók.
Bővebbet Varga Lajosnál
Rákóczy-utca 23. 1076

Telephon 422.
Új asztalos műhely Aradon.

Van szerencsém a nagyérd. közönségnek b. figyeimét

épület- és butor asztalos
műhelyemre tisztelettel felhívni.
Számos éven át volt alkalmam Budapest, München és Stuttgart élékeli műhelyeiben tapasztalatokat szerezni.
Ezen kedvező körülményeknél fogva abban a kellemes helyzetben vagyok, hogy a legmészebbmenő követelményeket elégíthetem ki.

Fő elvem: pontos, tiszta, izéles és tartós munkával szolgálni.

B. pártfogást teljes tisztelettel kér

Reich Dezső
épület és butoraszttalos 491
Aradon, Aranykőz-u. 8. — Telefon 422.

Permetező javítások elfogadtatnak.

M. kir. szabadalmazott

Borszivattyuk

és hozzá való legjobb minőségű gummi csövek legolcsóbb gyári áron.

A szivattyu hengerből a bor utolsó cseppig kifolyik, a szőlő magvak, héjak és egyéb tisztatlanságok azonnal továbbittatnak, ezáltal a szivattyu nem romlik és a bort nem ronthatja, a gépezet jó működéséért 3 évi jótállás (ingyen javítás), hozzá való országos egységes csavarok és a legjobb minőségű belül gummirozott kenderesövek a legolcsóbb árban.

Tüzi fecskendők

Golyó szelepekkel. Közégeknek legalkalmasabb, mert homokos és sáros víz használatánál sem tagadják meg a szolgálatot, — a gép jó működéséért 3 évi jótállás (ingyen javítás), hozzá való országos egységes csavarok és a legjobb minőségű belül gummirozott kenderesövek a legolcsóbb árban.

Kutak
a hozzá való csövekkel olcsóbbak és jobbak, mint bármely belvagy külföldi gyárban.

Hönig Ottó
M. királyi szabadalmazott tüzi fecskendő és szivattyu készítő. 351

Arad, Rákóczi-utca 27. sz.

Szövet, barchet, flannell

és mindenféle téli áruk remek választékban

Hoffmann Sándor

Arad, Színház-épület.

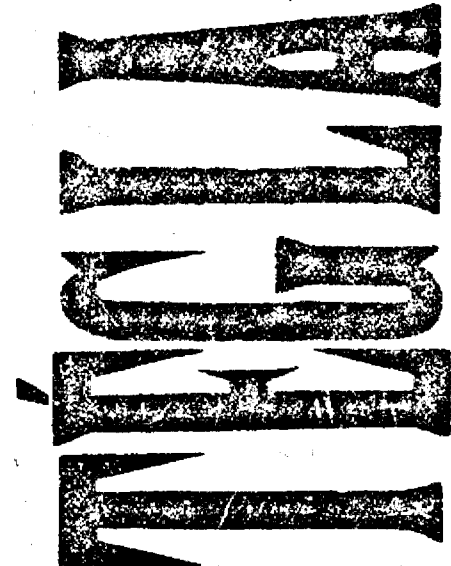
Vidékre mintákat készséggel küldök.

Veszek

egy egyes

fogatot.

Cimem a kiadóban. 1106

Pollak Sándor

körkemenze léglagyárában 2

Mikalának.

Gyári telefon 515. Városi telefon 206.

Lakás: Erzsébet-körut 37.

Erdélyi aranybányatársulat tisztviselői kaszinója részére

nős vendéglőst keres.

Az asszony jó főzőnő, a férj lehetőleg kereskedő legyen, ki a társulat élelmiszer-raktárában alkalmazást talál mellékesen. 300 korona óvadék szükséges. Ajánlatokat „Jó szerencsét” cím alatt a kiadóhivatalba kérünk. 1122

Hatásában

Felülmulhatatlan

a kellemes ízű, friss Hajós-féle

Csukamájolaj

Gyermekek és felnőttek által egyaránt kedvelt; hatalmas tápanyagánál fogva az orvosok előszeretettel rendelik.

Ara egy üvegnek 2 korona.

Dr. Graur Victor aradi fogorvos antisept. szájvizének és fogporának egyedüli raktára.

Egy üveg szájviz 2 korona.

Egy doboz fogpor 1 korona.

Köhögés, Rekedtség

elnyálkásodás ellen elismert kitűnő hatású szer a

„Tussinál” cukorka

ára 60 fillér, és

„Tussinál” thea

ára egy doboznak 60 fillér.

Legjobb fekete, le nem mosható

HAJFESTŐ

a Hajós-féle

MELOGEN.

Ara 2 korona.

Kapható a készítőnél:

191

HAJÓS ÁRPÁD gyógyszer-tárában

Arad, Andrassy-tér 22., megyeházzal szemben,

továbbá minden gyógyszer-tár, illatszerüzlet és drogeriában.

POROSZ KÖSZÉN
MAGYAR KÖSZÉN

KOKSZ (PIRSZÉN)

blombézott zsákokban,

ROSTÁLT BÜKK-FASZÉN

házhoz szállítva legolcsóbban kapható

ALTMANN EDE-nél

Wesselényi- és Kiss Ernő-utca sarkán.

Telefon 46.

431

Telefon 46.

A hölgyek tudják legjobban, mily fontos a szép üde arc, mily hatalom és kincs az, mily előnyökben részesül egy szép nő.

Szépnek lenni azonban nagy feladat, nem elegendő, hogy valaki csinos, fess, megnyerő külsejű és kedves legyen, hanem a legfontosabb, hogy az arcbőre tiszta legyen.

A nők tudják ezt és azért igen nagy gondot fordítanak az arc bőr ápolására és a szépség emelésére.

A Földes-féle Margit-Creme

az egyedüli szer, mely 5-6-szori használat után eltávolított kiütéseket, pattanásokat, szepőket, májfoltokat és az arcot hóhéhré teszi.

A Földes-féle MARGIT-CREME páratlan és csodás arc-ápoló és a szépséget megőrző hatását mi sem bizonyítja lényesebben, mint azon körülmény, hogy a Wienben rendezett „Ausstellung für Moderne Gesundheits und Schönheitspflege” nagy aranyérmét és díszoklevelet nyert.

A MARGIT-CREME, miként azt számos vegyvizsgálat igazolja, ment minden káros anyagtól és így az arcot bármily ideig használják is azt nemcsak nem rontja, hanem késő öreg korig ifjú üdeségében tartja meg.

Készítte:

Földes Kelemen gyógyszerész Aradon.

Kapható az egész világon. Ára 1 korona.

461

APRO HIRDETÉSEK.

Azon szép Maszk

Ösmeretségét óhajtom, aki herceg ruhában volt és Agrison lakik. Ösmeretség lehetséges, írjon e lap kiadóhivatalába „Kis doktor“ jelígre. 1121

Szatécsüzet

trafikkal, italméréssel kerestetik. Cim a kivdóban. 1123

Egy egészen új jégszekrény

légnomással, eladó Mladin Kornél urnál, Kurtics. 1124

Mikalakán

legforgalmasabb helyen két üzlet-helyiség raktárral, 2 esetleg 3 szoba lakással azonnal kiadó. Trafik és italmérést föltétlenül megkaphatja. Bővebbet ugyanott a község-házával szemben. 1102

Julzsufolt raktáram

következtében antiquar könyveket és különféle papírárukat beszerzési áron alól kiárusítok. Tolnai Világlapját összes kedvezményekkel eredeti árban házhoz szállítom. Krausz Paulin Színházépület. Telefon 511. 291

Györök, Ménes, Paulis

vagy esetleg egy más hegyaljai községben óhajtanék előkelő keresztény kis családom részére egy házat (azonnali készpénz lefizetése mellett) megvenni esetleg több évre bérelni. Szíves szó- vagy írásbeli ajánlatokat kérem „Főhadnagy“ Arad Karolina-utca 4. szám, 8. sz. ajtó cím alatt. 1118

Boros Béni-tér és Nádor-utca sarkán levő

Schreyer-féle

telkek

eladók.

A felosztási terv megtekinthető és a feltételek megtudhatók

Dr. Szende Tivadar

ügyvédi irodájában 608

Szabadság-tér 12. sz.

Eladó magánlak

6 szoba, fürdőszoba, nagy kert. Tökölly Imre-utca (Halász-utca) 45 sz. 1085

Két butorozott

(1 utcai, 1 udvari) szoba külön bejárattal fiatal ügyvédnek vagy orvosnak, akár mag. hivatalnoknak május 1-től kiadó a város központján. Karolina-utca 6. 1108

Női szabóságok

1112
ügyes fizető leányok azonnal felvétetnek. Zrínyi-utca 4a., 1. em.

Katóságilag engedélyezett

kiárusítás könyvek, papíráruk és írószerekben üzletáthelyezés miatt Inguaz I. és Fia könyv-, papír- és írószerek kereskedésében, Weitzer János-utca. 173

Veszek könyvtárakat

és hangjegyeket legmagasabb áron egy helyben, mint vidéken is. Könyvtárak kiegészítése és berendezése. Bonyilvántartási iverk. Irodai cikkek, nyomtatványok. Kerpel Izsó könyv-, papírkereskedése és kölcsönkönyvtára Aradon. 262

Meghívó

a Világosi Cognacgyár R. T.

XV. rendes évi közgyűlésére,

mely 1909. évi március hó 31-én d. e. 11 $\frac{1}{2}$ órakor Fiumében, a Forgalmi Bank R. T. hivatalos helyiségében fog megtartatni.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság jelentése a lefolyt, 1908. december hó 31-én záródott üzletéről és a zárszámadások bemutatása.
2. Felügyelő-bizottság jelentése.
3. Felmentvény iránti határozat.
4. Igazgatóság választása.
5. Felügyelő bizottság választása. 1125
6. Esetleges indítványok.

Az igazgatóság.

Az alapszabályok értelmében felhivatnak azon t. részvényesek, kik a közgyűlésen résztvenni óhajtanak, miszerint részvényeiket társaságunk pénztárána, vagy a Forgalmi Bank R. T.-nal Fiumében letéteményezzék. Az évi mérleg, valamint az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése társaságunk üzleti irodájában betekinthezők és azok példányai a t. c. részvényesek rendelkezésére bocsájtatnak.

Telefon 410.

Telefon 410.

WINKLER JÓZSEF

szőlővessző és szőlőoltvány termelő

Arad, Batthyány-utca 13. szám.

Van szerencsém a t. szőlőbirtokos urak szíves tudomására hozni, hogy ez évi termeszből szőlőpótláshoz is alkalmas nagymennyiségű

— 1 és 2 éves gyökeres Riparia Portalis szőlővessző —
ugyszintén több 100.000 darab kiváló szép

dusgyökérzetű szőlőoltvány

kerül mérsékelt áron eladásra. Az oltványok és gyökeres vesszők aradi lakasomnál vannak raktárosva s így minden megrendelőnek módjában van az anyag kiváló, jó minőségéről meggyőződést szerezni. 885

Bővebb felvilágosítással és árajánlattal szívesen szolgál.

Winkler József,
Arad, Batthyány-utca 13.

Czérna- és pamut-vászon maradékok.

Nagy szőnyeg Occassió!

Egy előnyös parthé vétel folytán, több 100 szőnyeg maradékot rendkívül olcsó áron árusítunk. Többek között:

I ^{ma} Kidderminster 90 cm. széles métere	1 frt. 60,	forgalmi ára	2 frt. 25
I ^{ma} Hollandi	90 " " "	1 frt. 50,	" " 2 frt.
Tapestri I ^{ma}	70 " " "	1 frt. 60,	
Tapestri II.	70 " " "	1 frt. 40.	

Azonkívül

ujra érkeztek I^{ma} Axminszter azaz nyírott Plüsch-szőnyegek

csokély szövésűkkel:

$\frac{13}{4}$ -es 2 m. széles, 8 m. hosszú 27 frt., rendes forgalmi ára 38 frt.

$\frac{16}{4}$ -es $2\frac{1}{4}$ m. széles, 8 $\frac{1}{4}$ m. hosszú 40 frt., rendes forgalmi ára 55 frt.

Rosenblüh H. és Társa

divatüzlet.

271

Czérna- és pamut-vászon maradékok.